

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

TENE MUXIKA

Leen eta orain nobela txoro ugari emakumeen eskuetan

Debako jaiak direla eta Tene Muxikarengana gatoz. Ez dugu ezagutzen. Baiña badakigu emakume argi, trebe eta langillea dela. Urduri eta kezkatu gatoz larogei-ta lau urteko emakume onengana. Agindu baiño beranduxeago eldu gera. Zai zegoen. Beronek ireki digu atea. Irrifartsu aurkitu dugu, euskaltzale, ameslari eta langille. Berealaxe sartu gera elkarriketa gozan.

—Aizu, Tene, azken 50 urte aurretiko joerak ezagutzen dituzunez gero zer iruditzen zaizu leengoan eta oraingoan euskaltzaletasuna?

—Alde aundia aurkitzen dut leengotik oraingora. Leengoak eusko-gogoa zuen elburu. Oni bizia ematen eta au edertzen aalegintzen zen. Gure-gurea dan Euskal Erri au maitagarri egiten jakin zuen. Oraingoak Iparragirrek bezala "eman da zabal zazu munduan frutua" abesten du, baiña bestera egin. Geienetan gurerik ezer ez daukan elertiz gurea kutsatu eta geienetan eusko gogoa gaixotu. Baiña nere iritzia zaarrena da eta gaurregun gazteak ez du aintzat artzen zaararrenik ezer.

—Zein da zuretzat egungo egoerari euskal literaturan agertzen dan arazorik nagusia?

—Galde au egiten diozun guztiak batasuna lortzea dela erantzungo dizu. Nik ez, ordea. Ortarakoxe, batasuna lortzeko sortu zen ain zuzen ere, Euskaltzaindia orain dela berrogei-ta amabi urte. Zearo liluratu gintuen asmo orrek orduko gazteok. Zerbait lortuko zen usteak bizi poztu gintuen idazten ikasi nai genduen guztiok. Baiña bereala sortu ziren eztabaidak, ugari sortu ere, ta jakintsuengandik ikasi nai genduanok erabat gogaiturik geratu giñan.

—Beraz, zuek ere sumatu zenduten batasunaren egarria, batasunaren itxaropena?

—Bai orixe! Bere lanak utzi bearrean gelditu zen Euskaltzaindia. baiña gerra ondoren asi zen berriro eta urte mordoan daramagu onela. Eta okerrera jakintsuak aotan artuta, jakitsu naikoak ere badi-tugula "Marixa makillatzen". Ni

ere bat nator D. Nemesio Etxanizek Z. Argian zionaz; alegia ba-koitzak bere aldetik lan egin de- zala gogoz euskerak bizirik iraun dezan. Nik uste dut, euskera ja- soko badugu, bearrezko egin bear dugula: bizibide. Ortarako, ordea, euskaldun geranok etxe eta kanpo bear dugu beti euskeraz itzegin.

—Zer dela eta ez da emakume idazlerik sortu gutxi batzuk ken- duz gero?

—Au izkuntza guztietan gerta- tzen dana dugu. Gizonezkoa bezain ikasiak ez guralako edo... artaratu ez guralako edo... Irakurle aundiak bai, izan gera emakumeok, baiña irakurgai arin-zale. Leen eta orain nobela txoro ugari emakumeen es- kuetan; eta onelako irakurgaiak ezer onik irakatsi ez, baiña burua aizez bete bai. Gaur bertan zer dirutza botatzen duen emakumeak, aundikeria eta gezur-kutxa besterik ez diren aldizkari arin oietan! Euskal irakurgaientzat bagendu di- rutza ori!

—Zuk, emakumeaz kezkatua zai- tugunez gero, ez al duzu ezeren ametsik egin?

—Berrogei urte gutxiago bani- tu... Baiña ontan geranez gero, burutik eta gogotik kendu ezin de- dan nai batek erretzen dit barrua: gure-gurea dan aldizkari bat bear genduke euskal-emakumeok. Ema- kumea gaurko jakintzaz ikasia ez zen garaian "Euskadi" izparringian, Kirikiño aundiak zuzentzen zuen euskal atalean emakume askok idazten genduen gerra aurretik. Eta elkarte atsegin bat sortu gen- duen gure kideko gizasemeekin ba- tera euskerari jaso aundia emanaz. Baiña orduan ere baziren istilluak eta Kirikiñoren aurka jarri ziren asko bere orria errikoiegia zela eta... Baiña "pot" egin zuten atal au goi-maillara jaso nai izan zu- tenek.

—Bazenduen, beraz, orduko ema- kumeok ikasteko eta idazteko go- goa?

—ARGIA izeneko aldizkaria sor- tu zen garai artan D. Anbrozio Zatarain zenaren esku-zabalarari es-

ker, D. Bitor Garitonaundiaren zu- zendaritzapean. Orduko idazle na- gusia Andres Arzeluz edo LUZEAR zen. Zenbat on euskerari! Orduan ere goi maillako euskal jakintsuak ari ziren beren aldetik, eta goi- koek eta bekoek elkarri kalte egin gabe edo obeto esanda elkarri on egiten geniola lan ederra egin zen. Emakumeok ez genuen LUZEAR- en babespean idazten... Oi nork leukakeen gure etxeoandraketak euskeraz erabilli al izateko aldiz- kari bat! Emakumeok geure mun- dua dugu, gizonezkoak ez bezala- koa, baiña biek elkar osatzen du- tena...

—Gaur lantzen al da emakumez- koen sailla, idazle on izatera iritxi dedin? Bear al du landuera bere- zirik emakumezkoak berari dago- kion erako idazle izan dedin eta ez gizonezkoaren arabera?

—Bai, orixe bear duela...! Baiña au gizonezkoak eman ezin lezaio- kena da. Gorputzez bezala gera go- goz ere desberdinak giza-emaku- meok.

NON ZER		
● GIZONAZ		
Alkorta	3	garrenean
● MITOAK APURTU EGIN BEHAR		
Aurtiz	3	garrenean
● LIN PIAORI GERTATUA EZ DA		
ARRIGARRI		
Elustondo	5	garrenean
● ZINE		
Unanue	7	garrenean
● AZKOITIAKO JAIK	9-10-11	garrenetan
● ZARAUZKO JAIK	12-13-14-15	garrenetan
● SORALUZEKO JAIK	16-17	garrenetan

idatzitakoei egiten zizkien ikutuak. Onela ikasi nuen. Gerora "Euskaltzale Bazkunako" gazte taldeak bere aldizkaria sortu zuen. Onen ere asko lagundu zidan. JAUNGOIKO ZALEn ere idazten nuen ondoren. Aal guzia egiten nuen beti-beti euskerari laguntzea beste ametsik ez nuela. ARGIAN urrena. Gero gu- da... beste kontu batzuk. Zer esan- go dizut?

—Zure alpagarriren bat, mese- dez...

—Ondo da. Parregarri utzi nin- duen bat kontatuko dizut. Urte asko joan da ordutik onera baiña ez zait aaztutzen. Orduan lotsatu- rik utzi baninduen ere, orain al- gara aterazten dit. Oiarzunen nin- tzen nere lagunekin euskal jai eder batera joanik. Jendetza aundia zen. Meza ederra. Bazkaria ona. Dan- tza zoragarriak bazkal aurretik. Guztiok alai eta pozez. Izlari ospe- tsuak arratsalde. Afrikan zegoen gotzai euskaldun bat auen artean. An nengoen ni entzuleen artean pake-pakean, adi-adi entzuten. Nik ez dakit nola, baiña Tene... Te- ne... Tene... otsegiñaz asi ziren, gero eta ots aundiagoz. Alferrik zen ezetz esatea. Txalo artean igo nintzen izlarien artera. Jendea isil- du zanaz batera... ura larria! Gor- putz guztia ikara batean. Izardi otza bekokian... begiak laño. Ez zitzaidan beste itzik atera: "ezin dut". Ez dakit nolaz joan nintzen osteria leengo lekura. Ura zen lo- tsaria! Ura zen parregarri geldi- tzea! Ez dut orduan gertatu zitza- dana inoiz ere aaztuko. Algara go- zoa egiten dut oroitzen naizen ba- koitzean.

—oOo—

Beste kontu asko geratzen dira paperean ezarri gabe. Itzaspertu lu- ze eta gozoa egiña dugu Deban Tene Muxikaz. Badugu zer ikasi gaurko gazteok. Ez dezagun pentsa lanean aurrenekoak geranik. Ger- nikako arbola zaararren kimu be- rriak gera. Ez dezagun aaztu eta jo dezagun aurrera.

ERRIALDE

BERTSO BERRIAK NERE BORDATXOTIK

SORTETXEARI

— 1 —

Oi gure etxe maitea,
Orroitzapenez betea
zorianaren atea.
Zure altzoan iragana dut
sorzetik orai artea.
Izanagatik pobrea
berzeak baino hobea
ni sortu nintzan etxea.

— 2 —

Amak munduratekoan
etxea zure xokoan
hartu ninduen besoan.
Geroztik hunat eduki nauzu
zure geriza goxoan.
Nabilalarik kanpoan
ez naiz sosegu osoan,
beti etxea gogoan.

— 3 —

Dudalarik zerbait pena
zu zaitut lagun lehena
iges leku hoberena.
Zure alderat inguratzan naiz
ahalik eta maizena.
Munduko leku maitena
zuri zor dauzuten naizena,
izana eta izena.

— 4 —

Arbason eskutik, jina
O Egoitza atsegina
ez dakit zure adina.
Heiek lurpean estali ziren
zutan utzirik arima
hain amulsuki egina.
Heientzat zer biotz mina
zutaz gabetzen bagina.

— 5 —

Etzetik Hoinbertze gazte
kanporat zorian eske
zoraturik bazoazte.
Bizi moduak behartuz edo
etxea ez aski maite?
Gure faltaz balezate
arrotzek etxea bete
hobendun haundi gintaizke.

— 6 —

Zutaz hainberze entzuna
aunitzentzat ezaguna
O, bizipide urruna.
Nik betidanik arbuiaut dut
zure aberastasuna.
Hau da guk deraukaguna
zu baitan eskas duzuna,
etxeko goxotasuna.

— 7 —

Ene haur onak, badakit
luzaro gabe engoitik
joanen naizela mundutik.
Arbason ganik ukan dohaina
ez utz, sekula, eskutik
alde egitean hemendik
heier erraitea gatik
etxea han dago xutik.

— 8 —

Persu hauk bururatzean,
azken finez orroitzean
emanen naiz otioitzean.
Etxea noizbait utziko zaitut
aunitz pena biotzean.
Jaunak zure babesean
nola bainintzan sortzean
naukala heriotzean.

Xalbador

Huarte - Arakil

Nafarroako artzai-txakurren V-garren leiaketa

Abuztuaren 27-an Atsaldeko 4,30-tan
«Geinbera» larrean (barrutian)
(«Aralar-Mendi» taldeak auzo-etxearen babespean era-
tuta)
Txapeldun irtetzen den txakurra, datorren illean Oñati-
n izango dan Nazio-arteko leiketan parte artuko du.
Epai mahaiekoak ber-berak izango dira bai Huarte-
-Arakillen eta bai Oñatin.

Sariak:	Lehenengoa,	3.000	pezta eta kopa
	Bigarrena,	2.000	» » »
	Irugarrena,	1.000	» » »
	Laugarrena,	500	» » »
	Boskarrena,	500	» » »
	Seigarrena,	500	» » »

Ondoen jantzitako artzaiari eta arraza obeko zakurrari
ere sari bereziak emango zaizkie.

AZKOITIAN

10 BERTSOLARI GAZTEKIN
SARIKETA

Larrañaga
Narbaiza
Igarzabal
Ziolar
Goiburua
Muñoa
Zendoia
Aguirre (Bittor)
Lizaso (Koxme)
Zabala

Abuztuaren 12-an, Baztartxo saloian
gaeko 10-etan

Bi ekiñalditan erabakiko dan sariaketa da hau.
Bietan parte artuko dute amar bertsolariak.
Lehenengoa Azkoitia. Bigarrena Añorgan illaren 20ean
illuntzeko zazpi t'erditan.

Udatiar kanpotarrak ere euri es-
ke asiak zeuden.

Komeni zala pixka bat freskatze-
ko. Euria etzala on kanpoarentzat
bakarrik, baita gizakientzat ere
noizpeinka.

Abuztuaren asiera euria izan
genduen, eta artan aurreraxeago
jarraitu balu, erabat gogaituko zi-
ralakoan gaude.

Orain baino len ere izaten ge-
nituen abuztu bustiak. Aukeran
bustiegiak.

Orrelakorik danean jakinikoa en-
tzun bear izaten degu arrotzengan-
dik:

“Qué pueblo éste, que llueve to-
dos los días”.

— oOo —

Euria aitatu degun ezkerro, bijoa
auxe.

Leorte aundia gertatu urte artan.
Oitura zanez, “errogatibak” egitea
erabaki zuten Oiarzungo nekaza-
riek.

Baserritar ibili zan artarako bes-
te baserritarrek berotzen.

Iritxi zan “errogatiba” eguna, ta
elizkizuna bukatu bezin azkar asi
da egundoko euri zaparra.

Atezate ibili zan baserritarra biz-
korrena ankak jasota kontsejupera
igesten.

Ala dio batek:

—Bejondeikela! I intzan larriena
errogatibak egin bear zirala-ta,
etxez-etxe besteok berotzen eta orain
euri pixka bat asi duenerako igesi
demonioño danak artuta.

—Ik ez al dakik nik artzen de-
dan euria kanpoak falta duela.
Orregatik etorri nauk korrika igesi.

— oOo —

Ez egal bat eta ez bestea: erdi-
bidea.

Ori artu dutela irakurri degu
autopistarentzat Zarautzerako.

Eztu danen gogorik egingo, ta
urre emanik ere.

Baiña buka dezatela al danik az-
karren. Lengo bide zarretan ezin
gera kabitu. Ontan eztago iraute-
rik.

Ura bukatzen danean, sikira,
zerbait arnasbide izango al degu
zarretan ibiltzeko. Presa dutenak
dabiltzala berritik; presa dutenak
edo kilometro asko pasa bear di-
tuztenak.

Gipuzkoa barruan bertatik ber-
tara ibili bear degunok ea zerbait
toki geixego izaten degun.

— oOo —

Joan dan aspaldian ixil da mu-
tu zeuden aizkolariak. Bizi diran
señalerik etzuten ematen.

Aizkol-jokoek, izan ere, erabat
ezkutatzeko arrixku bizia daukate.
Uztailaren amargarren egunean,
orratik, joko bat zerratu zan Tolo-
sako “Bar Cantabrico”.

Joko-eguna: agorraren amazpi-
garrena.

Ezta banakako jokoa izango, bi-
nakakoa baizik. Auek izaten dira
ikusgarrienak, aizkolariak nai du-
ten guzian txandatzeko eskubidea
dutelarik.

— oOo —

Azpeitiarrek osatzen dute bikote
bat: Jesus Olaizola “Agiete” ta
Arria irugarrenak.

Kontrarioak. Santamarina bai-
llarako Jose Mari Garmendia ta Bi-
dañiko Jose Mari Otaño.

Bi plaza erabili zituzten aotan:
Tolosakoa ta Azpeitikoa. Errezta-
sun geien ematen zaien tokira
joango dira.

Denboraz jakingo degu bietako
zein aukeratzan duten.

— oOo —

Lana: amasi kana-erdiko ebatea
bikote bakoitzaren eginkizuna. Az-
karren botatzen dituen bikotea na-
gusi.

Baso bakar batetik ekarri bear
dira egur danak. Nai bada Napa-
roatik, eta nai bada Arabatik, bai-
ña baso batetik. Erdizka aukeratu-
ko dituzte bi aldetakoek.

Joko ordua baino berrogeitazor-
tzi ordu aurreragotik egurrak pla-
zan egon bearko dute: neurketa-
rako izendatzen duten plazan.

Bi aldeek jarriko dituzten neu-
rritan eta ebateko prest.
Erakuslerik eta botillerorik eztu-
te izango.

Amarna milla duro jokatzan di-
tuzte alde bakoitzetik.

Dirujasotzaillea: Pedro Aramen-
di, Tolosako “Bar Cantabrico”
nagusi jauna.

Lenengo diru-botzatzea uztaila-
ren amarrean egin zuten: bigarre-
na abuztuaren amabian egingo du-
te. Irugarrena, jokoa baino bi egun
aurreragotik.

Amabost egun baino atzeratzerik
eztaukate, ez batzuk eta ez besteek,
min artu edo gaixotu ezkerro. Atze-
rapenak eskatzen duen aldeak egu-
neko milla peza ordaindu bear
dizkio beste aldeari. Etzaie gaixo-
tzerik komeni, beraz.

— oOo —

Lau aizkolari gazte auetan eza-
gunena, dudarik gabe, Arria iruga-
rrena izango da.

Au ibilia dago plaza batzutan,
anai zarra aiña ezpada ere.

“Agiete” ere gogoratzen gera bein
edo beste lanean ikusia.

Guretzat berriak diranak (bes-
teentzat ere bai, noski), Santama-
rinako Garmendia ta Bidañiko
Otaño dira.

Aizkorak berriro bururik jasoko
badu, aizkolari gazteak sortu bear.
Au oso gaiztoa ikusten degu gure
egunetan. Ez pagorik, ez baso-mu-
tillik eztagon ontan, nola?

Ikusi ere egiten al da orain aiz-
korarik eta trontzarik?

Oraingo esku-zerra mekaniko
oiekin egiten da lana.

Ta... aixa egin ere!

— oOo —

Munduak ezagutu duen tenorrik
aundiena bezela jotzen dute geie-
nek Enrike Caruso.

Italiako Napoles'en jaio zan 1873'-
garren urtean.

Etzan etxe utsekoa. Ogeitabat
anai-arreba izan ziran, eta aietan
emezortzigarrena zana abeslari pa-
regabea.

Gazterik erne zitzaion kanturako
zaletasuna. Kafetetzetan, bañuto-
kietan eta orrela moduzko bille-
retan asi zan kantatzen. Aietan
irabazi zituen lenengo txanpon ba-
karrak.

Kontabilidadea ikasten asi zan.

Amasei urtetan bukatu zuen. Libre
zituen une guztiak kanturako ar-
tzen zituen.

— oOo —

1894'garren urtean, ogeitabat ur-
te zituela azaldu zan lenengoz ope-
ra kantatzera.

“L'amico Francesco” zan opera-
ren izenburua. Denbora gutxian
iraun zuen opera ark; bizi laburra
izan zuen.

Lau saio eginik, au, lau funtazio
emanik, au izan zan Caruso'ren
soldata: larogei lira.

Gastuak estaltzeko ainbat ez-
uskeri bat.

Nork esan bear zion mutil gazte
ari andik urte bakar batzutura ala-
ko diru pillak irabazi bear zitue-
nik?

Buenos Aires'en eta Mexiko'n,
gau bakoitzeko zazpi milla dolar
irabaztera iritxi zan.

Peztetara bihurturik 490.000 peza
dira.

Habana'n, egun berezi batean,
zazpireun milla peza jaso zituen
bere lanarengatik.

— oOo —

Gu geien arritu izan gaituena,
Caruso'k egunean bi pakete ziga-
rro erretzen zituela jakitea da. Ex-
titeke esan tenor batentzat lagun
onak diranik.

Ada Giachetti izan zuen bere
maiteñoa. Bazituen bi seme aren-
gandik.

Pagliacci'ren aria gau batean
Caruso'k Londres'en kantatu zuen
bezela ez omen dago kantatzerik.

Entzuleek etzekiten ezertxo. Ca-
ruso'k, ordea, kantatzera irten au-
rreraxeagoan, bi berri txar jaso zi-
tuen: bat, aitararen eriotza. Bestea,
Ana Giachetti'k etzuela berekin
ezer nai; bien arteko lokarriak
etenda gelditzen zirala.

Albert Hail antzokia lepezurre-
raioño betea gau señalagarri artan
Gizon bat ez omen da sekula be-
reago txalotu orduan Caruso bai-
ño.

Baiña ez ala kantatu ere inork
eta inñun.

Basarri

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

EMAKUMEA

Zergatik deitzen ote zaio "emakumea" emakumezkoari bakarrik? Eta "gizaseme" gizonezkoari bakarrik? Ez al da gizasemea ere "eme-ume"? Emakumea bakarrik artzen ote zuten antziniako euskaldunek ere umetzat? Dena dela geroztikako euskaldun askok "utsaren urrengoa" deitu izan diote lotsa gutxi.

Ez goaz emakume ospetsuen izen-zerrenda ezartzeri, emakumeak, gizonezkoen neurriak eman ditzakeela ikusteko. Emakumea behar ainbat osatzen ez bada, emakumea ume geratzen bada, gizonezkoen errua bait da batipat.

"Emakumea ere pertsona da" idatzi zuen Mounier-ek eta geroztik esan eta esan ari gera "eltzetik babak" ateratzen ditugulakoan. Baiña esan eta idatzi beharra zegoen. Iru talde daude Aristotelesentzat gzarlean beren gisara ibiltzeko eskubiderik ez dutenak: esklaboak, umeak eta emakumeak. San Tomas berarentzat ere emakumezkoa aberezkoa baiño zerbait geixago eta gizonezkoa baiño zerbait gutxiago eta norbait dugu.

Gaur ez da inor onelakorik esaten eta idazten ausartzen, baiña or daude gizonezkoen barruan gizalditean zehar kokaturik olamoduzko iritziak. Or daude oraindik gizartean emakumeari pertsona eskubidea ukatzen dioten lege, ohitura, iritzi eta jokabideak.

Ez da legea aldatzea aski; gizartearen pentsaera eta jokabidea aldatu behar da. Or dago, esate baterako, gizonezkoen eta emakumezkoen lan-saria berdintzen duen legea. Baiña sari ori jasotzerakoan emakumeak gutxiago jaso ohi du nahiz eta gizonezkoen pareko lana egin. Alemanian bertan ordutako 2,52 marko gutxiago jasotzen ditu emakumezkoak.

Poztekoa da noski, baiña ez da aski legearen aurrean biak berdin izatea. Bizitzan behar dute izan berdin.

Aspertu da emakumea gizonezko aholakunak eskeintzen dizkion loretxoaz. Aspertu da gizonezkoen gauza izateaz. Aspertu da gizonezkoen atsegin-bide gertatzeaz. Aspertu da gizonezkoen neska-metzan jarduteaz.

Aspertu da... baiña goxo zaio eta askok ezin dute gizonaren ehiza izatea utzi. Ehiztari ikusi nahi dute gizonezkoa. Urbildutakoan gorde. Urrutiratutakoan deitu. Emakumezkoaren zantzu eta usaian dabillen gizon ehiztaria dute amets. Emakumezkoaren ehiza bihurtuko dan ehiztaria dute tentatzen.

Bide gogor eta aldapatsuari ekin behar dio askatasuna nahi duen emakumeak. Bakarrik gelditzeko arriskua jokatu behar du nor izan nahi duen emakumeak. Ezieraren eta izaeraren gazi-geza askori uko egin behar diote.

Nortasuneko eta jatortasuneko jokabideak bakarrik askatuko dute.

GIZONAK IPURDIA

Gure gorputzaren atal guziek beron eginbeharrak betetzen dituzte. Begiak ikusi, belarriak entzun, sudurrak usandu... Bakoitzak bere lana du eta denak behar ditugu; bat ere ez zaigu sobra.

Lehen lehen, gizona artean tximino zanean, ziur asko isats eder bat zuketuen gure asabek. Zuhaitzetan zintzilika bizitzeko isatsa ez zan laguntza txarra. Baiña behin zuhaitzetatik lurrera jexi zan ezker, isatsa eragozpide bihurtu zan: oiñez zebillela oiñartean katiatzen zitzaion askotan eta muturreko bat baiño gehiago sortarazten zioten, orain oiñetakoen lokarriak askatzen zaizkigunean gertatzen zaigun bezela. Eta alferrekoa bihurtu zitzaion isatsa, kizonak galdu egin zuen.

Berdin gertatu zitzaion gorputz guziko ilearekin.

Ditugun atalak beharrezkoak zaizkigulako dauzkagu eta beren eginbeharrak zuzen-zuzen betetzen dituzte.

Hala ere gorpuzki batzuk ezetsi egin ditu gizonak, lotsagarritzat jo ditu. Gutxietsita dauzkagunetako bat da ipurdia.

Ipurdia, bai, ipurdia; ez zaitez harritu letrez idatzita ikusten duzulako hitz hau.

Ipurdia esan eta giza-giro batzuetan irriparra ahoratzen da. «Hauek ipurdi ederrak ditu gure mutil motzak» dio amonak bere biloba potoloa besoetan duela.

Baiña jaunen artean ezin daiteke aipatu hitz hau; debekatuta dago, eziera txarrekoa da... Nola ez ba?

Idatzita berriz ez dakit bitan ikusi ote dudan... Nahiko liburu, aldizkari, eta hizparringak ateratzen da ba egunero. Alferrik. Ipurdia ez du letretan irtetzeko eskubiderik.

Eta beti estalita eraman behar da; inork ez dezala ikusi «gure lotsa».

Zer dela ta hori?

ALKORTA

MITOAK

APURTU

EGIN

BEHAR

Garbi baino garbiago dagoela usfite dut Euskal Herria izugarritzko krisis bat jasaten ari dela. Ezin daiteke uka, nabarmena baita. Zer nahi dugun ondo jakin arren, historian zehar aski ongi frogatuta baitago, ez omen dugu, oraingoz, irtenbide realista bat ikusten. Etor-kizunarekiko nahigabea finkatzen ari omen da...

Segur nago euskal alorrean sarturik dagoen edozeini galdetuko bagenio, gehien bat, era horretan mintzatuko litzakeela.

Halaz guztiz, neri, nahigabe edo pesimismo hori guztiz positiboa deritzat eta arrazoiak hau da: baldintza objektiboak instant batean desegiten ez direnez gero, pesimismo hau jendearen artean «perspektiba» berri bat sortarazten ari delako, hots espirituko bat pizten ari delako.

Poliki, poliki, bainan gero eta gehiago, ametsen erreinutik lurrera jaisten ari gara. Astiro, astiro, bainan azterketa sakonak direla bide gure benetako arazoak ukitzen ari gara. Hitz batez esateko, zentzu gehiagok jokatzeko ari gara eta horregatik azaltzen ari dira gero aipatuko ditugun oztoko berriak.

Baina, nahiz eta zerbait aurreratu, bidea luze izango dela matzen dugu. Honek ere ez gaitu pesimismoan sartu egin behar. Jasaten ari garen krisis hau ez baita hemen bakarrik gertatu, mundu guztian baizik. Eguneroko egunkariak irakurri besterik ez dago. Esate baterako, European sortutako «gauchismo» deritzan mugimendua, krisis baten expresioa besterik ez da. Blokeen arteko harreman berriak, sortzen ari den aldekata izugarriaren frogantza paregabeak dira. Politikarekiko joan den mendeko mito guztiak apurtzen ari dira. Kapitalismoak nahiko ongi frogatu baititu oraindik luzaro iraun ahal izateko gauza bat dela. Bide berrien premia gero eta gehiago nabaitzen ari da.

«Perspektiba»z jokatu, hortaz saiatu behar dugu, baina gauza guztiek bezala bide egokiak aurkitzeak zutabe batzuk behar ditu ukan Derrirorekkoa da. Oinarri bat behar da.

Momentu honetan, oinarri hori ondo taxutzen jardun behar dugu. Hori egitea kostako zaigu, zaila baita, eta beraz, ez da bi egunetan egingo. Horrez gainera, ez digu inork lagunduko, guk geuk bakarrik egin beharko dugu.

Oinarri sendo bat egiteak alderdi asko ditu eta, jakina, ez ditugu danak ikutuko. Bat, ordea, bai. Lehen bait lehen egin behar baita. Oinarri hori egiteko, giro bereizi bat behar da, momentu honetan dugun nahaste-borraste baztertu, alegia. Hortarako, beti gertatzen den bezala, zenbait mito apurtu behar da.

Era askotako mito ditugu; gaur, hoietakoa bat salatuko dugu. «ZABALTASUNA» ren mitoak.

Azken bolara honetan sortu dan zenbait «mitologo» berrik ez du mito hau aipatu ere egin (agian, berioiek ere mitoan bizi direlako) halaz guztiz, aipatu eta salatu beharra dago.

Zabaltasuna, askatasuna eta maitasuna ez dira batzuek uste duten bezala letra handiekin hodeietan dauden hitz batzuk, gauza konkretu batzuk baizik, errealitatekin atxikitu ezin daitezkeenak. Jakina,

eta beti bezala, errealitate hori hurbildu beharko dugu hitz hau desmitologizatzeke.

Bainan, zer da hain erabilia den ZABALTASUN hori?

Abstraktoan, bakoitzak eritzia emateko duen eskubidea onartzea eta errespetatzea. Horrekin demokratikaren ados gatoz. Bainan errealitatea kontuan harturik, zabaltasuna kanpoan ez dagoen bitartean nola gure artean? Kanpoan ematen ez dutenei, nola eman gure artean?... Hau ez al da errealitateari uko egitea? Nik baietz uste. Zergatik batzuek nahi dutena esan dezakete eta beste batzuek ordea ez?

Nola, orduan, eskubide berdinez balia?...

Hau dena derrigorrezkoa dela uste dut eta aditzeko erreza, alegia: zabaltasunaren alde gaudenok egin behar duguna zera da: «zabaltasun» faltsu hori salatu, benetako zabaltasunaren ukaera eta traba baita.

Bainan jarrai dezagun. Errealitate hori hurbildu behar dugula esan dut, hurbil gaitzen gehiago, beraz.

Gaur Euskal Herrian danok aski ongi dakizutenez, zenbait aldizkari, artikulua eta mintzaldi direla bide, baldintza objektiboak baliatuz, lan guztiz maltzurra ikusi izan dugu. Euskaldun deitzen diren batzuek egin. «Zabaltasuna» «eskubide» horretaz baliatuz, herriarentzat kalte izugarria egiten ari dena.

Kalte izugarria esan dut, bai, eta arrazoiak zuek nik bezain ondo dakizue.

Lan hori mila formaz egin daiteke. Zenbait kasutan ez gara ohar-tzen, garrantzi txikia duten gauza batzuk bezala hartzen ditugu eta, aitzitik, garrantzi handia dute ederk baino ederkiago taxutua baitago.

Zeren, esate baterako, hain gaizki gauden momentu honetan, hain indar urritz gabiltzan momentu honetan aski garbi baitago zer lan egin duten eztabaida batzuek. Lagarren eta bosgarren mailako eztabaida batzuek. Lan objektiboak garbi dago: gure benetako arazoei erantzunik ez eman, alegia, denbora galdu, ahal den neurrian denbora galdu. Ez da kasualitatezkoa, aski ongi taxutua dago.

Salaketa, eguneroko kontua bihurtu da. Salaketa nabarmena, bai hitzez eta bai artikuluz euskaldun deitzen diren batzuek egin. Lan honek ez dut uste gehiago merezi duenik. Halaz guztiz ohitu gara dirudi ez baititugu salatzen. Hau bukatzen ez den bitartean ezin dugu ezer egin.

Personalismoa, izugarritzko problema bat bihurtu da. Zenbait artikulua, aldizkari eta mintzaldi, egileak dituen konplejoen irtenbide aproposenak bihurtu dira. Sasi-intelektual hoien jokoa garbi dago: denbora galdu eta nahaste-borrastea oraindik gehiago finkatu.

Bost axola zait egileak, ondorio hauetaz ohar-tzen diren ala ez (nik baietz uste), berioien lanak objektiboki kalte berdina egiten baitu. Eta hori dena sozialista direla sinetsi erazi nahi diguten batzuek egin. Ez, JAUNAK! Nahiz eta euskaraz oso ondo jakin, zoritxarrez, bainan hala esan beharra dago.

Jakina, hau dena esateak min egiten du. Ezer esan gabe gelditzea mila bider erosoagoa dela aski ongi dakit. «Boutade» guztiekin par egitea oso atsegina omen da ordea. Ez, jaunak, «boutade» en-

tzun baino lan askoz ere inportanteagoa dugu, beraz, hori dena apurtu behar da eta hau dena esan beharra dago.

Ez pentsa hau dena dela, zoritxarrez ez eta gutiago ere. Zenbait kasutan nabarmenki herriaren aurka doazen eritziak irakurri eta entzun ahal izan ditugu. Bainan jakina, nola «demokrata» garen onartu behar omen dira. Ez jaunak, demokrata izatea demokraziaren alde borrokatzea da eta ez besterik.

Gehienetan, hau dena «radikal» kutsu batekin agertzen zaigu. Sasi-radikaltasun hau aipatu dugunez gero, apurtxo bat ez bada ere, argi dezagun.

Zenbait kasutan, radikaltasuna eta «tremendismoa» nahasten dira, hitz hauei mami berdina emanaz. Aitzitik, biek ez dute zer ikusirik. Oraindik gehiago esango nuke, antagoinikoak direla, alegia.

Radikala sustraira doan bitartean, tremendista hodeietan ibiltzen da Ilargia lortu nahi dutela esaten duten bitartean lurra baztertzen dute. Metafisika hutsean erortzen dira. Beraz, betikoa: denbora galdu eta jokoa egin. Horrez gainera, askotan «tremendismoak» egiten duena zera da: egoera ukatu.

Exenplu batzuk jarri ditugu, mila jar daitezke. Hoiak, lana, eritzi eta idazlan emateko eta egiteko duten «eskubidea» onartzea, gure errealitateari uko egitea da. «Zabaltasun» hori faltsua da. Hoiak denek deituta oso ezagun bat dute, baldintza objektiboak baliatzen baitira bere lana egiteko.

Zabaltasuna lortzeko, zabaltasun mitikoa apurtu behar dugu, honen ondorio bakarra zera baita: gaur egun dugun nahaste-borrasteari iraun eraztea.

«Perspektibaz» joka dezagun. Hasieran gaude, oinarriak finkatzen ari gara eta oinarri horrek benetako oinarri bat behar du izan. Bitartean denbora galtzen ari gara eta egiten dugun lana alferrikakoa.

AURTIZ

zeruko
ARGIA

Zuzenadaria:

**MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA**

Nafarroa-Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).

Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDA SARIA:

Berruan	300 pezeta
Korreo batasuna-tako errietan	350 pezeta
Atzerrietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez galdetu

Salmetan (ale bekoltza)	7 pezeta
-------------------------	----------

ZENBAit gaRA 72

BERRIAK

● Uztailaren 27an, Audioko Aretan hauzoan jaialdi bikain bat eratu zen. «Ez dok amairu» taldeko Mikel Laboa, Lurdex Iriondo eta Xabier Lere kantariak hartu zuten parte. Bai eta Basauriko «Oporrak» eta Azpeitiako «Egan» taldeek ere.

● Hilaren 29an, berriz, Bilbaoko Boluetan, beste jaialdi bat eratu zen, Irrintzi O.A.R. izeneko elkar-tearen arduraren pean.

Han ziren «Oskorri» taldea, Ele-xabeitiako Leon eta Maurixe (al-bokari eta pandero jotzaile), Bilbaoko «Nabasterre» taldea eta Al-gortako Mikel Torrijos kantaria.

● San Inazio bezperan, «Kresala» elkarte antolatzaile zelarik, jaialdi bat eratu zen Ondarruan, non «Bihotz Alai» korua eta An-sola Anaia partu hartu zuten.

● Abuztuaren 12an, Donostiako «Goizaldi» Dantza Taldea ari-tuko da Zarautzeko Zinema Frontoian, gaueko hamaiketan.

● Hurren ostiralean, berriz, Zarautzen bertan eta ordu eta toki berean, «Oleskariak» deritzen koru guztiz ezagunak berak ondotox da-kien saiotariko bat eskainiko digu.

● Aurtan ospatzeko da zortziga-rran aldiz, Obanos-ko «Misterio» delakoa.

Obanos Nafarroako herri bat du-gu, non erdi haroan amaika na-ziotako erromes asko bildu ohi zen Santiagorako bidean.

Misterio hau, Gillen eta Felizia sanduei buruzko, herrian bertan dagoen Arnotegi Ama Birjina me-dio dela.

Gaur egun ez da, ez, euskararik entzuten Obanosen. Aitzitik, bertako-rran erdal hizkerak badu halako erribera edo Aragoi kutsu edo doi-nu bat. Hala ere, duela ehun urte euskaraz mintzatzen bide zen. Bo-napartek moldatu zuen mapari ja-ramon pittin bat zor badiogu be-hintzat.

Gainera, Arnotegi izenak berak garbi asko azaltzen du bere jato-rria. Ama Birjina irudi honek ma-hats mordo bat du esku batetan, eta bertatik daktorkio, nonbait, i-zena: «arno», «ardo» bait da zenbait euskalkitan.

Diogun azkenik, Misterio saioak Abuztuaren 20tik, 27ra. arteko zor-tzi egunetan eratuko direla, arra-tsaldeko zortziretan.

● Getxoko Udalak eraturik, Abuz-tuaren 13, 15, 19 eta 20an. ospa-tuko da Santa Mariako probalekuan Hego Euskal Herriko X Iri Dema. Lehan saria 22.000,— pta. haina-koa izanen da, mahaikoak Bizkaiko Atletika Federaziokoak direlarik.

● Irailaren 2tik, 10ra. arteko as-te luzean eratzeko da Ordizian pro-grama jori bat. Ohiko baserri emaitzen (gazta, abere, fruta etab.) zaalpena ezezik, beste zenbait egin-kizun ere izanen omen da, hots, kantariak, bertsolariak, antzerkia etab. Horrez gainera, aipatu dugun egunen barrera, Euskal Liburu eta Diskaren Azoka ere eratzeko da. Hurrengo asteren batetan eman ahal izanen dugu honetaz berri ze-hatzagorik. Honako saio hauk Ja-kintza S.A. delako elkarteak era-tuak dira.

● Garrantzi handiko azterketak egiten ari dira Irunen, Ama Shan-talen izeneko ermita zaharrean. Hain zaharra eze, azken bilaketak medio direla, Gipuzkoako elizarik zaharrena dela jakin ahal izan bait da.

Orain arte Astigarribiako zen za-harren. Horra hor, orain, ordea, ja-kintsuren ustetan Ama Shantalen zaharren.

Bilaketak eta lur azterketak egi-nak dira «in situ». Orain, aldiz, laboratoriorio aztarrenetan ari omen dira.

● Bermeon muntatua da Euskal Herriko II Argazki Sariaketa.

Gaia bi sailetan banatua da, «ji-bre» eta «itsaso/arrantza» delako-etan, alegia.

Argazkiak beltz-zurian beharko dute izan, 300 x 400 milimetrotan luze zabaleraz.

Azken epea Abuztuaren 19an. i-za-nen da, eta epea Irailaren 8an. ezagutaraziko.

Bermeoko argazki sariaketa hau Euskal Herriko omen da. Oker ez bageaude, Pasaian izen bereko bes-te argazki sariaketa bat eratu ohi da. Ez ote legoke izen hauk be-reiztu beharra?

● Iruñeko Herri Irratia eta ber-tako Igari Club delako antolamen-duaren pean, eratua da aurtan VI Gabon Kanta Berrien Lehiaketa.

Kanta-gaiek, jakina, Gabonei bu-ruzkoa beharko dute izan, eta gaz-telaniaz zein katalunyar, euskaraz eta gailegoz presta daitezke.

Azken epea Irailaren 30ean. i-za-nen da. Inork nahi balu xehetasun gehiago jo beza zuzenbide hone-tara: Herri Irratia. Amaia, 2 B-1.º Iruñe.

AIPAMENAK

● Ez, ez eta ez. Ez gatoz bat Z. ARGIA honetan argitaratu zen (1972-VII-16) Moda-modako Irail-tza zeritzan artikuluekin. Ez eta hurrik eman ere. Eta ez egileak arrazoi zuten ala ez delakoaz, ber-tan zuen ikuspuntuaz baizik. Non-bait, ez genduen aski geronekin eta gurasoak ere saltsatan sartu be-har...

Behar bada, bati baino gehiago-ri harrigarri irudi diezaioke gure zentsura hau —«Amatiño» bera zo-rrotza ez bailitzan. Sarri zorrotze-gi, agian, berehalaxe damutzeko, zebaitetan. Gazteen kontuak, edo-ta, Axularrek hobeto esanen luke-nez, Gizonak, nehoiz ere izaita-koz, behar luke hogoi urtetan izan laster eta arin...—, baina, gaude, harako artikuluen egilea ez ote zaigun urrutiegi joan.

Guztiok gaude (egilea bera, bes-te edozein haina edo gehiago ez ote?) baldintzaturik. Guztiok gara, asko zein guti, onerako edo txar-rerako, geure giroaren seme, jato-rraren hazi, sasoko landare, egi-turaren uztarri. Eta honekin ez dut nahi edozein jokabide kaskar onartzerik, ez pentsa! Baina, uka ezina dena, zera da, hots, nor bere buruaren jabe dela, nor bere iza-tea duela, eta ez lagun urkoarena. Ni, ni naiz, eta ez ene senitarte-koak. Berdin gertatzen zaio delako artikuluen egileari, eta baita, noski, berak salatu nahi duen «iraultzaileari» (?) ere.

Dena den, zu eta ni, ni eta zu, eta bazterreko hori ere, inoiz inork epaitu behar bagaitu, mundu ho-netan edo azken finean, ez ge-nioke epaileari besterik eskatuko, gu geu epaitu gaitzala. Ez deritzat asko eskatzea denik.

● Zatarain'dar Anbrozi jaunari bizpahiru hitz zor dizkiot. Agian berandutxo samar —betarik ez bait dut izan orain arte sail honetan—, eta, hain zuzen, sail hau aukera-koena ez bada ere.

Etzahuni buruz nik neuk eginda-ko artikulua batetan agerturiko zen-bait oker (?) zuzendu dit. Bihoakio ba, lehenik, ene eskerrik sutsuena, baina bihotz bihotzez gero.

Ez naiz gehiegirik luzatuko. Zen-bait punturi —Etzahunen amaren izen ona eta...— erantzun nezaio-

keen, baina honako hau argitu na-hi nituzke soilik:

—«Amatiño» ez du bere burua azterlaritzat —azterlari ugari eta langile guti ikusten bait dut—. Ezer izatekotan, kazetari soila. Euskal Herrian guti baino ez dagoen arra-za horretakoa. Ezertxo ere asma-tzeko gauza ez dena. Inori kopia-tzen diona.

—Ene lantxoia zuzentzean, Zata-rain'darra Haritsxelharren «L'oeu-vre poétique de Pierre Topet Etcha-houn» delakoaz baliatzen da, Etxa-hun aipatzekotan irakurtzea behar beharrezko omen den liburua. Ni, ordea, beste zenbaitz baliatu (Apat-Etxebarne, Etxaide...). Harits-xelharrez, aldiz, ezin. Ezin? Nola-tan ezin? Ba... naizen kaskajo ho-nek oraindik frantzesez ikasi ez du-dalako.

—Haritsxelharren liburua irakur ahal ez izatean, isildu beharra nu-ela? Agian... gutienez jakin izan banu oker ari nintzela. Baina jaki-teko irakurri egin behar. Hauxe marka! Hauxe hau etengabeko ko-rapiloa!!

—Dena den, esker mila berriro ere. Gaizki eginak ez du atxakia-rik. Bego. Baina diodan, gutienik, «Amatiño» ez duela asmatu Etxa-hunez bersio berririk.

—Azkenik, oker ez banago, Te-lesforo Arantzadik esaten omen zuenez (azterlariak jakin dezakezue Telesforo ala beste norbait zen): Beste zenbaitz hobeto egin zeza-keen, baina guk egin egiten dugu.

● Udarak eta jai egunak eraman ohi gaitu itsas aldera. Bada gure itsas bazterretan toki ederrik eta paraje zoragarriak. Horietako bat dugu «Itxaspe». Itziartik aurrez aurre, malda beheara eta itsas gai-nean, bere izenak besterik badio ere.

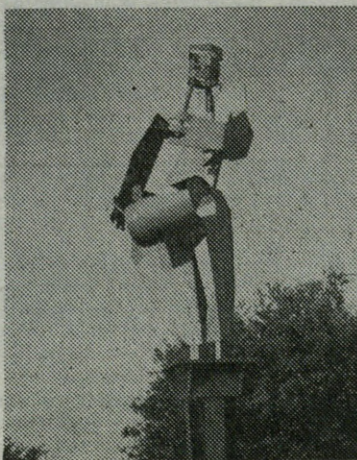
Hauzoko bati entzuna dugu, sa-soiren batetan itsasoa askoz ere gorago zegoela, eta Itxaspe ingu-rua, izenak ondo dioen bezala, itsaspean zegoela.

Ez dakigu guk halakorik egia izan daitekeenik. Nonbait, Benan-txio Otaegi edo Barandiaran jau-nari galdetu behar. Zer nahi den, «Itxaspe» itsasotik ehun bat me-tro edo gora dago, eta baldin inoiz halakorik gertatu bada, Itziar al-dea ezezik, Bizkaia, Gipuzkoa eta Lapurdiko amaikatxo herri lirite-ke «Itxaspe».

Bestalde, sasoi hartan itziarta-rrik bizi ote zen Itxaspe aldean? Urriagako gizonak erantzun zizai-kukeen, baina, zoritxarrez, Donos-tiako San Telmon dagoen buru-he-zurrari aspaldian ahaztu zitzaion hizketan.

● Utz ditzagun, baina, sasi-histo-riatxoak, eta mintza gaitzen beste arazo batez, Itxaspeko Txistulariaz, alegia. Irakurle bat etorri zaigu ze-haro haserreturik, Itxaspen egon berria dela eta bertan ikus ahal izan duen txistulari kaskarina ez zaiola batere atsegin. Nor bere arrazoiak izan ditzake, noski, be-randutxo bada ere. Dena den...

Bai, Itxaspen Txistulari irudi bat dago. Eta ez nola-nahiko irudia gai-nera, Euskal Herriko Txistulariaren omenez bereziki eraikitakoa baizik. Duela hiruren bat urte jarria, zen-baitz besterik pentsa bedezake ere.

Itxaspeko Txistulari Irudia

«Itxaspe» urbanizaio erako bat da, zenbaiten negozioa, alegia. Eta bertako arduradunek jaun eta jabe dirateke beren urbanizazio horre-tan nahi duten era, estilo eta ko-loretako irudi bat jartzeko. Hauzia besterik da, ordea, agian gure ira-kurle honi bururatu ez zaiona.

Itziarreko gurutze bidean bada txartel handi bat, edonork irakur dezakeena, hots: «Monumento al Txistulari». Beraz, urbanizazio ba-tetako dotoregarri ezezik, ofizialta-sun bat eman nahi bide zaio ha-rako irudiari, hots, hau dela eta ez besterik txistulariari propio es-kainitako irudia. Eta guk galdera hau egiten dugu: Zilegi ote zaie harako ugazabei horrelako txartelik jartzea?

Guk geuk ez dakigu Itxaspekoek Euskal Herriko Txistulari Elkar-tearen baimenik edota begionik duten. Izan dezakete, noski, zeren hiru ur-tetan... gu geu ezetzean gauden arren. Eta gure arrazoiak ditugu.

Orain datoz, hain zuzen, zazpi urte, Eibarko S.C.R. Arrate izeneko elkarteari Arrate gainean txistulari-aren omenez irudi bat eratzea bu-ruratu zitzaionetik, gero diru eta kemen ezak asmo hura kakaztu bazuen ere. Baina, hala ere, asmo hartan, Txistulari Elkarteko zuzen-daritzari gutun bat zuzendu zitzaion, haren iritzia eskatzu. Delako elkar-teak ontzat eman zuen eibartarren asmoa, batez ere Arrateko Ama txistularien zaindari delarik, eta ho-nako bi baldintzan hauk eskatzen zuten, alegia:

—Izan zedila ahalik eta jantzien eta itxurazkoen. Hau da, erabat txistulari irudiaren itxurazkoa.

—Azal zezala, zehazki, txistularia zer den Euskal Herrian barrena.

Honetaz ba, ez dugu uste Itxas-peko txistularia, txistulariek berek nahi luketen hainakoa denik. Beste gauza bat lizateke, bestalde, hara-ko irudia ona ala txarra den, po-lita ala itsusia, egokia ala ez. Gu-re ustetan garbi dagoena zera da, Itxaspeko burdin zatiek ez dutela baldintza bi haik behar bezala be-tetzen.

Orain ere bide erdian gelditu gara, nonbait. Beti bezala arren, nora ezean. Ezin dezakegu txistu-lariak monumenturik ez duenik esan, eta dagoena ez bide da txis-tulariaren beraren gustoko. Ala... ba ahal da? Zazpi urtetan edozer gerta bait daiteke.

LIBURUAK

● Nahiz eta berandu, agertua da «Fontes» delakoaren aurtengo le-

hen alea. Sei izkribuk osatzen du honako ale hau, hots, L. Mitxelena, K. Bouda (2), X. Kintana, J. M. Satrustegi eta M. Larrayoz jaunek idatzitak, zeinetatik, Kinta-nak bakarrik moldatua du euska-raz.

Xabierren artikuluari Gregorio Arruebarrenak argitara gabe utzi zuen eskuskribu batez zenbait ohar deritza, eta Ernaniko seme, Zarautzeko eskola maisu eta eus-kal itzultzaile jator zen Gregorio Arruek eginiko aditz azterketa ba-ti datzeko.

Gregorio Arruek moldatu zituen eskemak Bizkaiko aditzerari lotuak dira, gipuzkoar honen ustetan —ha-rriagarri!— Bizkaiko formak bait dira hizklegi guztietatik zentzudu-nenak, taxutuena eta berdintsu-enak.

Aditz iztudio hau ezezagun ze-nez gero, eta aditzaren batasune-rako interesgarri delakoan, eskain-tzen digu Xabierrek, Bilbaoko eus-kal idazle porrokatu honek.

Bestalde, herri maila batetan, ar-tikulu polita deritzagu Satrustegi jaunak moldatutakoari, Romance vasco de la doncella guerrera i-zenekoari, euskal berso mordo bat ezagurazten bait digu, pentagrama eta guzti zenbaitetan.

FONTES LINGVAE VASCON-VUM STVDIA ET DOCUMENTA. Institucion Principe de Viana. Pam-plona. Enero-Abril, 1972.

● Era berean, noski, jaso dugu «Cuadernos» delakoa, «Principe de Viana» antolamenduak argitara ema-na hau ere.

Beste sei idazlanek osatzen du honako hau: Aita Donostia, D. Gif-ford, J. M. Satrustegi, K. Bouda, T. Lopez Selles eta R. M. Urrutia jaunena, alegia.

Agian interesgarri gerta daiteke zenbaitentzat Lopez Selles jaunak prestatu duen *Contribución a un catálogo de ermitas de Navarra* delakoa azterketa. Aezkoa, Aibar, Aranguren, Arriasoiti, Egues eta Erro bailaretako herri guztien ber-ri ematen digu, dauden eta egon diren ermitak aipatuz, zenbaitetan argazkiak ere ezarrit.

Urrutia jaunak, berriz, *Las este-las discoideas del valle de Erro* delakoaz mintzatzen zaigu, bere etnografia lan honetan zenbait ar-gazki eta marrazki baliatuz ere.

CUADERNOS DE ETNOLOGIA Y ETNOGRAFIA DE NAVARRA. Ins-titucion Principe de Viana. Pamplona. Enero-Abril, 1972.

AMATIÑO

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

OTSAILLEAN Getaria Kalera aldatzen gera
Getaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

Auteskundearen

Garaia

Frantzian

Ipar Amerikan, Alemanian, Kanadan laster auteskundeak izango ditugu. Britainia Aundian ere aurki horrelako zerbait gertatzeaz ez nintzake arrituko. Dena den, esan dike auteskunde aldian sarturik bizi garelako edo sartaldean. Nik gaur, Frantziar zerbait esan nahi nuke. Izan ere hor izango den borroka, Europa mailan esan nahi aundikoa izango bai da. Ezkerraren eta eskubiarren arteko borroka bortitza izango dela uste dut. Erakutsirik egokiena Pompidouren jokabidean daukagu: auteskundeak irabazteko batipat aldatu du bere lehen ministroa. Gaullista zaharretako Messmer jauna aukeratu du. Chaban jaunarekin askoz zailagoa izango zitzaioala ikusi zuenean, emandako itza janean, gobernu aldatu du.

Pompidok agintaritzan denez geroztik erdialdera jo nahi izan du, erdiko alderdian zegoen jendea bereganatu nahi izan du. Europari buruz egindako referendun harrek bide horren desegokitasuna adierazi dio. Lehen, botoa gaullisten alde botoa ematen zuten zenbait eskubiko jende atzea erakutsio dio. Irabazi baino galdu gehiago egin du. Galtze horretan beste arrazoi bat ere bada. Gaullistak amatu urtetan irauten dute agintaritzan. Urte asko da. Agintaritza horretaz diru aldetik zenbaitek aprobetxatu egin du. Honek desprestigio aundi bat sortera zihoan Frantzian. Gaullistak, lehengo gaullista jatorrak hau ikusirik, kritika gogorak zuzendu dituzte. Gobernuak zabarkeriari utzi aurpegi gogor eta garbi bat azaldu behar zuen. Bestela galduta zegoen joko. Hori egin du.

Alaz ere, nahiko lan izango du. Denbora gutxi dadukala, uste dut. Jendea piskat nekata dago.

Baina gaullistak auteskundeak ez badituzte ere, ez du ezkerrek irabazi dituenik esan nahi. Erdiko alderdiak ere or daude. Lecanuet, Servan-Echreier eta abar, hor daude. Hauxe sozialista eta komunisten elkartek agintaritza irabazteko modua azaltzen badu, azkar eskeini diote Pompidouri beren laguntza. Orduan, ordea beste modu batetako gobernu sortuko litzake.

Orduan, elkarte batez osatutako gobernu izango litzake. Eta egia esan, bide honek posibilitate aundiak ditu. Gaur egun ere, elkarte batez osatutako gobernu dago. Baina gobernu horretan gaullistak dute majoria. Orduan ez litzake berdin izango. Beraz aspaldian sortu ez zen elkartea sortzeko bidea dago. Hori gertatuko balitz, joko politiko garbituko litzake. Izan ere Servan-Schreier, hemengo aldizkarietan aibat aipatzen den gizona ezer asko egiterik duenik, ez dut uste. Gauza bat da liburu eder bat edo azterketa polit bat egitea eta oso besterik, gizon politiko bezala asmatzea. Gaur egun gizon horrek itz egin besterik ez du egiten. Itz jario bihurtu da. Bere alderdian dituen eztabaidak nahiko nabarmenak dira bere etorkizuna illun samarra dela esateko.

Azkenean, aibat borrokatu duen gizonarekin, Pompidouren alegia, gobernuan lan egiteko modua edo erosotasuna izaten badu, zuzen, ez-pairik gabe gobernu horretan aparte artuko du.

Lecanueti ere berdin gertatzen zaio. Gizon honek berean irauten du. Baina gaur egun oso jende gutxi du bere partiduan. Eta erriko jende xumeak galdu du, inoiz izan bazuen, beregan jarri zuen ustea. Toki ederrean dago Frantziako Kennedy izan behar zuen gizona. Honek ere, ez luke batere eragotzen inoiz izango Pompidouren gobernuan parte artzeko, auteskundeak bide hori irekiko balute. Pompidouk beraz, agintaritzan jarraitzeko bi bide baditu. Bat auteskundeak irabazi eta gaurko antzeko gobernu osatu eta besteak majoria lortzen ez badu erdiko partiduekin majoria berria osatu.

Ezkerroko alderdiek zer posibilitate dute? Ez al dute majoriarik

LIN PIAO RI gertatua ez da arrigarri

Bere indarra galdu zuela, lehen-go buruzagitzarik ez zuela bagenekien, baina Lin Piao ia orain urtebete il zela, horra denok aste honetan jakin dugun albiste. Misterioz jositako Txina honek berriro ere galderaz bete du gure burua. Lin Piao nola garbitu dan jakin arte denboraldi piska bat igaroko da. Ihes egiteko artu zuen abioia Mongolian, Txinako mugatik lareun kilometrorra jausi egin omen zen bere bizitza han galduaz, diote Txinako agintariak. Abioian barruan borrokaren seinaleak omen daude diote beste batzuek. Beste askorentzat abioi horretan ez omen zen Lin Piao arkitzen. Txinako agintariak abioi horretaz baliatzen omen dira gertaera piska bat zuritzeko baina Lin Piao beste modu batez ehoa izan omen da. Ez da erraza asmatzen. Ez du bururik nekaterik balio ere. Askoz obe da Txinako borrokaren berri ematea. Honek nahiko lan emango digu.

1969 apirillean Txinako alderdi komunistak egin zuen bederatzigarren bilkuran, Lin Piao Mao-Tse-tungnen ondorengo eta ordezkari bezala izendatua izen zen. Bilkura horrekin, Maoren gogoz eman zituzten "Kultura Iraultzari" amaiera eta bide batez lau urtez borroka gogor egin ondoren apurturik zegoen alderdiaren komitea indarberritu zen. Komite horretan Lin Piao bere lagun asko sartu zituen. Lautatik bat militar zen komite horretan Lin Piao eta gudarosteko zenbait gizonen izena goian zegoen, beraz.

nuE horretan, Txina Lin Piao eta bere lagun menpe zegoen. Lin Piao sortu zuten, talde iraultzaileak ziren urietan agintzen zuten taldeak, alderdiaren kuadroak deseginik bai zeuden. Beraz beheko mailletan partidua deseginda zegoen. Alderdiak ez zegoela esan diote. Goi mailan bakarrik zuen alderdiak bere izatea.

Goi mailan izatea izan arren, alderdiak alaz ere ez zuen izate azkarrik. Txuen-lai eta Linpiao ezin zitezkeen bat etorri. Egoera baretu egin behar zela uste zuten eta iraultzak jarraitu egin behar zuela uste zuten artean ezin konpondu sortu zen. Ezin konpondu hau bederatzigarren bilkura bukatu-eta berehala ikusi zen. Txina egitura politiko tinko batzuen premia zegoen. Egitura politiko horiek eraiki bhear zirela erabaki zuen erabaki ere bederatzigarren bilkura horrek. Baina iritzi desberdinekoak ziren talde bat eta beste.

"Kultura Iraultza" garaian, alderdi desegin zuena Liu-Chiao-

«Misterioz jositako Txina honek berriro ere galderaz bete du gure burua»

-chiren aurka talde gorriak boteaz Lin-Piao izan zen.

Alderdiaren komiteak desegin eta komite iraultzaileak sortu zituen urte probintzi bakoitzean. Komite iraultzaile horien esku zegoen administrazio guzia. Hauen esku zegoen Txinaren etorkizuna. Ezin zitezkeen lehen bezalako alderdiak sor. Beste zerbait berria sortu behar zen sekula santan Txinan reibisionismorik berriro sor ez zedin. Baina horretarako denbora behar zen. Gauetik goizera, ezin zitezkeen sor. Binbitartean gudarostea, Maoren pentsamentua ain ondo zaindu zuen gudarostea izango zen partiduaren eginkizunak bete-ko zituen.

Txu en-lai ez zen iritzi horretakoa. Bere ustez lehengo ortodoxia- ra bihurtu beharra zegoen. Partidua berehala berritu behar zen. Lehengo aintzindaritza alderdiak arturik egoera baretu eta Txina aurrera aterako zen.

1970 urtean, iraillean bildu zen berriz goi mailako komitea. Eztabaida gogorra izan omen zen. Txuen-lai bere alde jendea ugaritu omen zuen. Alaz ere, batzar nagusia berehala egingo zela Lin Piao- ren eraginaz erabaki zuen komiteak. Batzar hori osatuko zuten komite iraultzaileen ordezkariak, bazirudien Lin Piao irabazten ari zela. Dena den, bilkura horretan bi pentsamoleen desberdintasuna nabarmen agertu zen. Nazio arteko arazoak eztabaidatu zirenean,

are eta nabarmenago azaldu zen desberdintasun hori. Lin Piao- ren iritzi bi frentetan egin behar zen borroka, ots, Rusiaren eta Ipar Amerikaren aurka. Ez zuen onartzen eta gutxiagorik ere Nixonen ikustaldia. Txinak jokabide eta ekintza guzietan iraultzaile azaldu behar zuen maismoa mundu guzira zabal zedin. Txinan, nekazarietako urte txiki bidez urte guzietara iraultza zabaldu zen bezala, munduan ere erri nekazari atzeratuen bidez zabalduko zen mundu guzira. Txu-en laik ezinezkotzat jotzen zuen bide hori. Txinak ezin zezakeen bi frentetan borrokan jarrai. Ipar Amerika ala Rusiaren ondo konpondu beharra zegoen. Etsaiaren indarra ahultzeko guda ez da bide bakarra, diplomaziaz ere asko egin dezake.

Eta Maok zer? Badirudi urte horretan abenduan egin zen beste bilkura batetan auzia erabaki zela. Mao, Txu-en lairen alde atera omen zen. Biltzar nagusia beste batetarako utzi zen. Alderdia bere komisiok sortzen ari zen. Nixon Txinara etorriko zen.

Zer egin behar zuen, beraz Lin Piao? Ez al zuen Maoren ordezkari izaten jarraitzen? Bai ala zen eta borroka oraindik irabazi zezakea pentsaturik jarraitu zuen borroka. Baina geroz eta indar gutxiago zuen partiduaren barruan. Azkenean azkenean jo zuen, agintaritza artzera jo zuen. Ez zuen lortu. Gero zer gertatu zen, oso gutxi daki.

Gertaera hauek ikusirik neri galdera bat, neretzat garrantza den galdera bat sortzen zait: Maoren bizitzako jokera ikusieta gertatu dena ez al da oso gauza normal bat?

Maoren bizitzan gertaera guziaz bitan zatiturik ikusten digu. Bestalde bere pentsaeraren printzipio edo araurik funtsezkoena: batasuna bitan zatitzea da (uno dividido en dos).

Gertatutakoa ez al da beraz printzipio horren arabera esplikatutakoa?

Kultura iraultza garaian alderdiaren aurka guardia edo, zaintzaile gorriak bota zituen Lin Piao buru zela. Hori lortu ondoren eta gertaeraren dinamika ondorena ikusirik, Txuenlai eta Lin Piao- ren eztabaida sortuko zela ikusirik, eztabaida hori indartzen eta sendotzen utzi zuen, azkenik egoera egokitu zanean bere iritzia emateko. Maoren buruan Lin Piao eginkizun bat bete behar zuen Li-Chiao-chi reibisionistak bete behar izan zuen bezala. Lin Piao jabetu zen ala ez zen jakin gabe gelditu gara. Maoren jokoa, dena den, ez zuen onartu. Aurka altxa zen, Galdu egin zuen. Baina Maok inoiz pasatu duen arriskurik aundiena pasatu ere egin du ordea. Berak nahi baino egoera gogorragoa izan dela, esango nuke.

J. ELUSTONDO

MUEBLES

Irureta Erredizak

ERAKUSTEGIA

Kale Nagusian, 70

Urrutizkiña: 81 16 63

— AZKOITIA —

J. E.

FOLKET I BILD: HERRIA IRUDITAN

KULTUR ALDIZKARIEN BIZITZA

Kultur aldizkariaren bizitza Suezian ere ahula eta larria da. Erresumak eutsita bakarrik iraun dezake. Joan den urtearen azkenarantz (1971) Gobernuak 1'35 milioi koroe eman du, hogeitamar kultur aldizkariaren eraldi edo kostuak zuzitzeko. Erresumak zorraz ordaintzen dizkien aldizkariaren artean dago "Bonniers litterära magasin" ere, Suezian azkeneko berrogei ure hauetako literatur aldizkari nagusia. Halare, bere gaitzaldian, "Bonniers litterära magasin"-en Zuzendaritzak aldizkaria urtero hamar aldiz ordez lau bider bakarrik ateratzea erabaki du. Estatuaren diru laguntza eta sokorri eta tradizioaren aipu eta guzti ere, erremediorik gabe gainbehera doa: aldizkariaren kostuen erdia (50 mila koroe) Estatuaren esku dago, baina irakurlearen urritzeak eta argitalpen kostuen ugartzeak, lepa zamarretik heldu eta geroz eta larriago dabilkigu. Hau da Suezian literatur aldizkari espetsuenaren zoria une hontan. Haundia gaizki badabil, txikiak nola dabilzan asma ditek.

Sorpresaren haundia izan da, beraz, 1972 urtearekin batera irudi-aldizkari kultural berri baten sortzea: Folket i Bild - Kulturfront (2'50 koroe alea); hau da, herria iruditzen, kultur frontea. Sorpresa haundia, prentsari sinestekotan Estatuaren diru laguntza oro arbuatuz hasi dela ikustean. Ta sorpresarik sorpresa jarraitzen dugu: propaganda deiak onartzen dira, baina artezari iruditzen zaizkienak paper zokora botatzeko asmoz (aldizkariaren oinarriekin nolabait ados ez balira) eta haien bila inoiz ere ez ibiltzekotan; irakurlearen ordainetatik bakarrik bizi nahi du; eta urtean 23 ale baino ez gutxiago ateratzea aginduz abiatu da. Marka da horixe, kultur aldizkariak ezin superbizirik agiri diren merkatu batetan batez ere, ta denborapasaia arinetarako irudi-aldizkariaren lehian eutsi ta zaildu beharko duelarik areago.

BORROKALARI

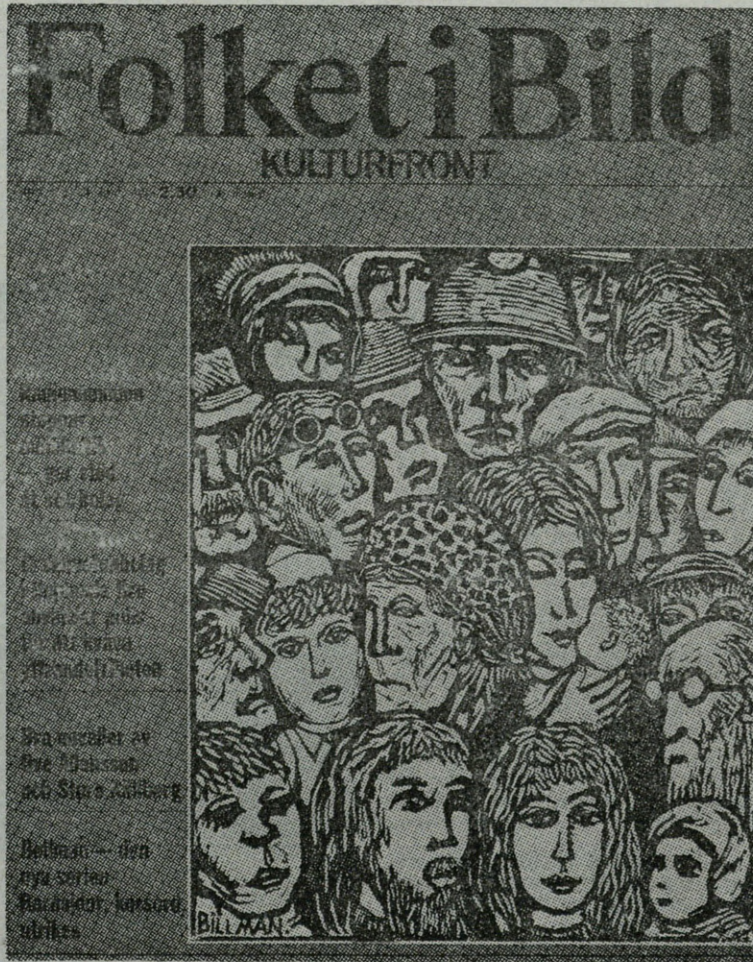
Baina ez da argitaldaria eta kuetazaileen adorea, kondizio hautan norgehiagokaren merkatu burrukan ekiteko, aldizkari honen jaiotza aipagarri egiten duena: Folket i Bild (FIB) aldizkariaren konzeptu edo burutapena da interes gehien bizten duena. Prentsa eta literatura guztia ari da, prozesu

hau honez gero bukatuik ez badago behintzat, janedaneko literatura huts bilakatzen: kontsumo gizararen kontsumorako literatura. Aldizkari berri honek ez du kontsumorako izan nahi, fronte bat sortzeko baizik.

FIB aldizkariak, Suezia-ko gizarte aserari patxada segurtatu ordez, burruka nahi du. Ta, egiazki, ez dirudi lotan egotea: lehenengo zenbakiaren artikulua nagusiak, muestratarako antzean, Uppsala inguruko dizka lantegi baten rapport bat eskaintzen digu. Bertako lan kondizioak koplarik gabe kritikatzeko dira. Lantegi hontan lehenago gizonetakoak ari ziren lanean. Piskana piskana, gizonetakoak lantoki berrietara pasatzen ala, haien lekuan emakumeak jarri ziren, aloger edo lantari askoz txikiagok, jakina. (Hori Suezian baino lehenago asmatu zen Europako beste puntan. Atzeratuta gabiltzala esango da gero!). Fabrikako sanitarioak ere jendea inginkizun horietarakoan aguanten haundia edukitzen irakasteko modukoak omen dira. Lan pausoa oso gogorra. Horren truke kargudun txit gizarteak duhan banatzen dituzte langileen artean buruko minarendako pastilak. FIB-eko albistariak lantegia ikustera etorri zirenean, lantegiburutzak poliziari hotsegin zion. Beraz, aldizkaria lehenengo zenbakia sortu ere baino lehenagotik salakuntza ta hauziarekin jaito da: berriemileak lantegira baimenik gabe sartu zirelako. Albistari informazioak eman zieten langileak kalean gelditu dira, Suezia sozialista demokratikoan.

TALDE LAGUNTZAILEAK

Aldizkari honen ideia Jan Myrdalen da. Myrdal "Txinako hauz baten rapporta" eta "Europear muturtu baten aitortzak" liburuen Autorea da (ez nahas Gunnar Myrdal soziologoarekin). Myrdalen asmoa burutzeko eske publiko bat egin zen: hilabete batzuetan 1300 herritarrek milioi erdiko baltsa bildu zuten, aldizkariaren abiadarako kapital moduan. Diru emailak elkargo batetan lotu dira eta legearen aurrean argitaratzaile berriak dira. Elkargoa herriz-herriz taldeetan eratu da: denetara 40 talde Suezia osoan. Taldeok ez dute dirua jarri bakarrik: zabalkunde eta informazio bilketan ere badute zereginik. Goian aipatutako disko lantegiaren rapporta, adibidez, Uppsalako taldeak prestatua zen. Haundia da, nola Uppsala bezalako herri polit batetatik, halako gauza itsusiak jakin behar diren. Lehenengo zenbakia 120.000 ale-

tan zabaldu da. Erdia saltzen bada aldizkariak bere burua ongi paga lezake. Dena den, askotxo dirudi: "Bonniers litterära magasin"-ek bost mila harpidedun besterik ez du. Hau ez bezala, halare, FIB jende samaldarentzako aldizkari da, ez espezializatua eta elite eskolatuentzako. Jendetza langileak bildu nahi ditu irakurle. Idazten ere badu langilerik: lehenengo zenbakiaren editoriala 60 urteko interina batena da.

LANGILEENTZAKO

FIB ez da jendea ahaztuenik zegoela zero oskarbitik bapatean eroritako oinaztarrik. Lehenengo aldiz 1934ean deputatu komunista batek sortu zuen, Münzenbergeren Alemaniako "langileen irudi-aldizkariaren" antzera. Arrakasta haundia zuen urteotan langileen prentsa (Münzenbergerek lareun mila irakurle zuen astero. Nazien ihesi Frantziaraturik, Stalinen morroiek hil zuten). Baina fronte antifaxista bateratuaren garaian FIB sozialdemokraten eskutara pasa zen. Garai hontan FIB-ek Suezia-ko "langile idazleen" edo literatura proletarioaren organo ofizial hainatsu balio zuen. Baina bigarren Mundu Gerraren ondorenean langile literaturaren girca asko hoztu zen. Bizitza franko eskasa eraman ondoren, 1962an Bonniersek erosi zuen. Erosleak aldizkariaren xedea ez aldatzeko hitz eman zuen. Baina "langile literatura" ulertzeko modu asko dago nonbait: gaur behinik behin, FIB-Aktuelt Sue-

aparte. (Beharbada Z-Argiak ere izanen luke noizpait?). Bertan idatzi nahi duten guztientzat irakita dago, aldizkariaren hiru oinarriak onartzekotan: "Eritzi eta prentsa askatasunaren defentsa, kultura herritarren babespena eta burruka antiimperialistaren laguntza". Suezian hiru oinarrioi, orokarki, kontserbakor amorratueneke ez beste guztiek eman ohi diete balzkoa. Beraz, etorki politiko txit ezberdinetako hegats edo lumarik elkartuko da FIB-en orrietan. Lortu ere horixe lortu nahi bait da: aldizkaria, eritzi bakarren baten organo izateratu gabe, alde guztietarantz libre eta kritikari izan dadila. Ez inolako alderdiren mende eta ez Erresumaren diru laguntzaren azpian egon nahi du, bada. Kritikarakoan ezerk ahoa tapa ez dizaien.

LIRIKA

Asmoak sueziarrik hanitz sustatu du zinez. Lehenengo zenbakian orri faltaz argitaratzerik ez izanarren, edonondik jasotako eskudazki morioak, hamar kilo pisatzen zuen. Baster guztietatik ailegatu ziren kolaborazioak. Gehien-gehien bildu zena: lirika. Langileek, zer bai — eta lirika egiten dizute, behatz artean behin hegatsik hartuz gero. Fenomeno hau Alemanian eta Sobiet Batasunean bezalaxe USA-ko marjinatu talde eta hiripeetan ere argi eta garbi ohartu ahal izandu da. Arrazoiak ezberdinak izanen dira, apika, batetik bestera: baina badirudi, langilearen ariman, eragipen eta egoera ezberdinek ere soinu bera ateratzen duen hari zenbait badela.

Euskal langilearen ariman oraindik doinurik atera ez duten hariak.

J. A.

Iñoiz ikusi ez bezalakoa

Piper

Gaur jo, eta bihar ikasiko duzu

BENGDA

HAMMOND ORGANOS

Elektroakustiko-injenieritza

Victor Pradera, 27

DONOSTIA

Hiru Egunetako Batzaraldiak Arantzazun

Euskaltzaindiak honako bilera hauek egin ditu Arantzazun uztailearen 27, 27 eta 29an:

Aditz batasuneko batzordeak uztailearen 27an bilkura bat egin zuen, Euskaltzaindiari aurkeztu behar zizkion aditz-jokoei azken orraztapena emateko.

Uztailaren 28an, goizean, Euskaltzaindiak bere hileroko batzar arrunta egin zuen. Bertan, zortzi urte arteko eskola hiztegiaren hiru zatiri onartze jeneral bat eman zitzaion. Hiztegi zati hauek Donostiako Ordezkaritzako batzordeak prestatu dituen gero, hel-du diren oharak aztertzea ere batzorde horri berorri eskatzen zaio.

Igoien euskaltzain jaunak Erdi Aroko izen batzuen sorreraz txosten bat ekarri zuen.

Egun berean, arratsaldean, Euskaltzaindiak barrango bilkura berezia egin zuen, aditz batzordeak aurkeztutako aditza aztertuz.

Azkenik, uztailearen 29an bigarren bilkura berezia egin zen, eta bertan batzordeak aurkeztutako aditz jokoei euskera idatziaren batasunerako egokienak bezala onartu ziren. Batzordeak aditz laguntzailearen zati bat baizik aurkeztu ez duenez gero, zati hori da oraingoz aztertu eta onartu egin dena.

(Euskaltzaindiaren Prentsa Bulegoko Agiria)

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

LIBURUAK

Deklinabide bateratua

Luis Elizalde sortako lehen liburuxkan («Hacia la Lengua literaria común», Arantzazu argitaldaria aterea), A. Villasantek batasun aha- leginen kondaira ematen zигun. Bi- garren liburuxka hau amets haiei bideak zehatz-mehatz zabalduz da- torkigu: euskalki desberdinetatik nola deklinabide bakarra osatu.

Aitortzen duenez, S. Garmendiak Arantzazuko batzarrera aurkeztu ta Euskaltzaindiak ontzat eman zuen lan bera darabil oinarri bezala. Lan hura labur eta eskema erara egina baitzatorren, hemen zabalago azal- tzen da, euskal idazle klasikoek argibideak ekarriaz.

Euskerak deklinabidea baduela egiztatu eta bere bi moldeak era- kutsi ondoren, deklinabide zehatz- gabeari lotzen zaio Villasante. Gu- re mintzairak deklinara haxe du oso bere, bizi bizirik dirau berak hizkera mintzatuan eta jator zera- biltzen autore zaharrek; ez bide zaio, ordea, behar hainako jaramo- nik dituen kasu guzietan. Liburux- ka deklinabide zehaztuaren berri emanaz burutzen da.

Nekez sar zitekeen 120 horrial- detan hemen haina gai. Trinkota- sunak, oster, ez dakar gehienean iluntasunik. Poliki sailkatua azal- pena, hizkera argi eta garbi, hitz tekniku ugariegien oztoporik gabe jakinerazten zaizkigu zer guziak. Irakur erraza errazik bada era ho- netako liburuetan. Euskal morfo- logiaren atal nagusi honetaz ja- betu nahi duenak, egilearen esku- tik egin dezake probetxuzko ikas- keta.

Ez da isiltzekoa: exenplu mor- do haundi bat ipar euskalerriko

idazleetatik hartua dago, Axularren «Gero»-tik batikbat. Sarakoaren itza- lean hazi da euskaltzainburua; ez da, beraz, mirestekoa harenganako begirune eta maitasuna. Euskal- tzaindika, berriz —hala dio Villa- santek— gure literatura zaharra gomendatzen du gaurko forma bizi egokien aukerabide bezala. Hor- taz liburuxka honetan Axular dugu erakusierik gailenen. Haren maisu- tza jatorrez argitu nahi izan digu egileak gure batasunerantzko ibilia.

Mugaz bestaldeko euskerara ohi- turik ez dagoenari hortixe dator- kioke hasieran zailtasun apur bat. Ekin dezaioa itxaropenez eta, beti ondoko erdal itzulpena lagun, uste- kabean bereganatuko du ur gar- bietara Axular paregabeak.

Aitzaki koxkorren bat edo beste jarri behar iango balitz: punturik ilun oker erabilienetan jar ziteke argibide gehixeago eta ezagunetan ez hainbeste; gero uneren batean, Altube begizortzak idatziaz gu- txitxo baliatu ez ote dan. Ez da baiña hau mixinkerietan hasteko le- kua.

Liburuxka, Mitxelenak ikusi eta oharrez aberastua, gure batasun gudarako tresna beharrezko bezala plazaratu da. Eman dizaiguen la- guntza bere haundiaren eta prezio- aren (60 pezt) oso gainetik dator. Ez ahal da festa gaueko suziri la- bur gertatuko.

Z.

Villasante, Fr. Luis. *La declina- ción del Vasco literario común*. Fasc. 2, serie Luis de Elizalde. Edit. Aránzazu, 1972.

NOBELA BERRIA HEGO AMERIKAN

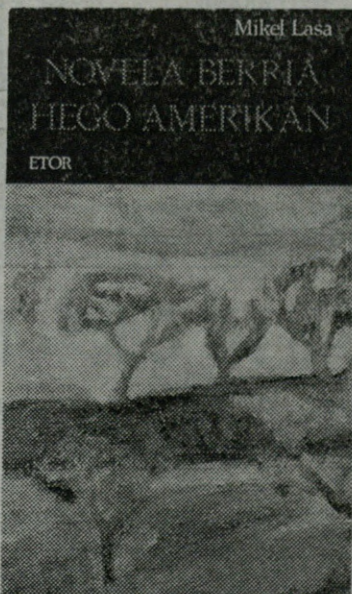
Mikel Lasa, egile
Etor, argitaraila
Tapia, azal-egile
Bilbao 1972

Mikel Lasa ezaguna dugu lehen- dik euskal literaturan.

Liburu hau, euskeraz inoiz era- bili ez den gaiarekin datorkigu: Hego Ameriketako novelagile adie- razgarrien kritikarekin. Autorearen lizpidea baieztatuz eta sendotuz, Martin Ugalde-k ezarri dio hitza- rrea liburuari. Denboraldi luzean eta bere gogoaren aurka Venezue- lan egona eta nobelagintza horre- tan bertan hein batetan parte har- tu duena dugu Martin Ugalde. He- go Ameriketako literaturaren ebolu- zioa handia agertzen digu liburuak: Hego Amerika guztia lo-zorroan eduki eta jendetza-mota bakar bat bezala agertu nahi izan zuen lite- ratura koloniakoiatik herrikoiera lgarotzea agertzen digu.

Hego Amerika guztia bateratzen duen ekonomia eta inperialismo prolema handiaz kutsaturik baldin badator ere, lurralde bakoitzean be- re tankera berezia hartzen du, ma- miz eta jakzeraz.

Izanere, garraia hori, mamiz ez- ezik, gramatika-lege eta beste gain-

beheratzean ageri baita Hego Ame- riketako literaturan.

Egiaz, liburu bikain eta probetxu- garri, Mikel Lasaren hau, gure ar- teko kinka berezi eta larri honetan.

AITA MUXIKAREN IZTEGI BERRIA

1973 garrengo Urteberria baiño leen, AURRETIK EZER ORDAINDU GABE, arpidea eskatzen baduzu: Aita MU- XIKA ren DICCIONARIO CASTELLANO-VASCO (bigarren argitaraldia) % 30 merkeago jasoko duzu. Bial or- dea zure seña OSOAK argi eta garbi zuzenbide ontara: (P. Plácido Múgica S.I. Santuario de Loyola. AZPEI- TIA. Guipúzcoa).

Dantza libreako txapelketak

Gipuzkoako dantzariak ge- ra. Dantzari talde onek, az- kenako urte aurretik zenbait gauza ikusi ditu epai maai- koen artean, dantza txapel- ketak direla bide.

Euskalerriko folklorea in- dardu dedin, eta batez ere dantza libreako txapelketak bere lekuan jartzeko asmoak bultzatzen digu ezkutitza au argitaratzera.

Epai maiekoen uts egitea nabarmen agertu da azkene- ko bi txapelketatan.

Errenterian bertako jaiak zirela aitzaki, Guipuzkoako txapelketa eratu zen.

Egun berean eta ordu gu- txiren barruan; Elizondon Euska lerriko norgeiagokoa ospatu zen.

Gipuzkoako txapelketan az- keneko gertatu zen bikotea, Elizondon bigarren gelditu. Eta leendabizikoak oso atze- ra. Dantzari geien artean ikusi dugu gertakizun au ez dela serioa. Batez ere, ikusi- rik Errenterian eta Elizon- don bikote oiek berdin xa- mar eta akatsik gabe dan- tzatu duela.

Zer gertatzen den emen? Galdera onen erantzuna zuek eman bear duzuela uste du- gu, epai maaiiko gizonok.

Beragatik, eta zenbait gau- za argi eta garbi jartzearen, bultzatzen digu zenbait puntu bere lekuan jartzea.

Zergatik ez zerate juradu guztiok alkartu eta lege ba- tzuek ipintzen dantza libre- ko txapelketan, dantzariak jakin dezagun zer eratara dantzatu bear dugun?

Gerta ditek askotan, ju- radu baokitzak, dantzatik kanpo, dantzariekin izatea laguntasun geiago edo asar- re geiago. Ori orrela balitz, guk eskatzen duguna auxe da. Sinpatiak edo asarreak alde batera utzi eta ondoen dantzatu duen bikotoari eman merezi duen saria.

Dantzaren nortasuna arki- tu eta ondo aztertu, pausok, estiloa eta abar. Naastu ga- be, bikote batek egin leza- ken gauza polit, dantzariekin ezer ikustekorik ez duenik. Juradu txapelketa bakoit- zean, izan dedin dantza zer den dakiena, eta zenbat eta jakintsuago obeki oraindik.

Dantzariak denbora luzean egindako ensaioak, izan de- zabela bere saria juraduen erantzun jatorrak.

Errenterian txapelketan dantzariak eskabide bat egin genien epai maaiikoei. «Ale- gia jarri zedin banaka, eta bikote bakoitza bere dantza bukatu ondoren dantzari- aditzera eman dantzaren bel- dintzak, nundik ibilli jakin dezagun».

Eskabide ori ukatu egin zi- tzaigun. ZERGATIK?

Dantzariak prest gaude, epai maaiikoein era guztie- tako artuemanak edukitzeko. Baldin eta artueman auek dantzaren onerako ba- dira.

Asieran esan dugunez, gu- re ezkutitza au dantzaren onerako asmoekin idatzita dago. Ez dugu inorekin ase- rierik nai; baizik eta gure artean sortzen diran okerrak al den neurrian zuzendu.

Asmo onekin azaldu ditu- gu emen gure pentsakera ba- tzuk. Denon artean zuzendu- ko al dugu ain gurea dugun folklorea!

Dantzari Taldeak

ZINE

Iparrameriketako zinea (III)

Iparrameriketako zineari gengo- kiola, bi zinegileren berri eman du- gu joandako asteetan. Welles eta Lubitch-en berri ain zuzen.

Gaur berriz, auek ez bezalako zinea egiten duen zuzendaria aipa- tuko dugu. Bere zeregin nagusia suspense filmak egitea duen zu- zendaria.

Asieratik ordea, oartxo bat egin bearrean gara: Suspense zinea eta bildur zinea ez direla berdinak ale- gia. Elkar bereizi bearra dago, naiz suspense filmak askotan bildurra sortu, eta bateko bestera, bildur- rezkoak suspensea.

Suspense filmak, beraz, artuko ditugu orain gaitzat, bildur zinea urrango batetarako utziaz.

Dena dela, suspense itza entzun orduko, izen bat, izen ezagun bat bururatzen zaigulakoan nago. Gu- ztiok ikusi bait dugu bere filmeta- ko bat edo beste eta gaiaren ariak zuen korapiloa askatu naiz, burua- steak izan.

ALFRED HITCHCOCK

Hitchcock, Ameriketako zineak duen teknikorik andiena dugu, eta naiz bere zinea batzuk onartu ez, guztiok datoz bat teknikorik garaie- natzat jotzerakoan.

Inork ez bezala, maisuki, erabi- tzen du kamara, efekto arrigarriak sortuaz, bere «Txoriak» (Los pá- jaros) pelikulan ikus dezakegunez.

Hitchcock-ek, zinekera klasikoak batzen ditu bere lanetan; Murnau- ena (bere kamara mugimendua) eta Eisentein-ena (osaketa edo monta- jea bereziki).

Orson Welles bera ere, Marnau- ren zineaz kutsatua dago. Kamara erabiltzeko era ikusi besterik ez dago orretaz oartzeko.

Era berean, Resnais zinegile fran- tzesak, Eisenstein-en osaketa artu du eredutzat, «Marienbad» peliku- lan garbira agertzen digunez.

Naiz azkena esandako zuzendari bi auek Hitchcock-engandik zenbait gauza jasoak izan, Truffaut dugu gaurko zinegiletan Hitchcock-en zi- nekerari zuzen jarraitzen diotene- tako bat.

Suspensea dela eta ez dela, tin- ta asko barreiatu da paperetara. Izan ere, era onetako pelikula bat ikusterakoan, sekulako gorabeerak erabiltzen ditugu geure artean, gaiaren ari biurriari irtenbide bat ikusi nairik. Beste era batetara esanda parte artzen dugu ikusleok zine-oialeko gertakizunekin.

Hitchcock-ek berriz, guk uste ez bezalako amaiera eskaintzen digu bere filmetan. Badirudi ikusleak jo- lastu bide dela batzutan. Bestetan ordea, bere zinekera bide dela, gal- dera batzuk ezartzen dizkigu, geuk erantzun ditzagun.

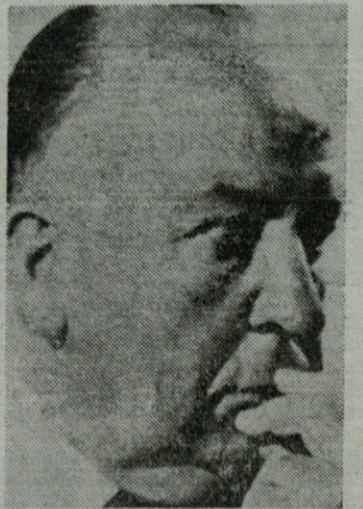
Dena den, Hitchcock-ek bere zi- nearekin kezka bat sortzen duela, uka ezinezkoa da.

Eta suspense arazoetan abiatu garenez, iru osakai nagusi dituela aitortu bearko dugu.

Gaia, aria, itzei darien lldoa du- gu leendabizikoak. Gai ulerkaitza aurkeztu ondoren, puntu ilun asko ikusaraziko dizkigute. Pertsonajeen gertakizunak naaspilan agertuz, geu- re irudimena lanean jarrazten di- gite taxuzko irtenbidea aurki di- zaiogun.

Era orretara, komunika bide bat sortzen saiatzen da zinea, eta lortu ere lortzen du gaia egoki erabiliz gero.

Bigarren osakaia, Irudia dela esan dezakegu.

Hitchcock berak dionez, egune- roko gertaera eta gorabeeretan aur- ki bear omen dugu zenbait arazo- ren erantzuna. Oso zail omen da- dio egoera berezi batzutan esan nai egokiak agertzea.

Ori bide dela, garrantzi andia ematen dio Hitchcock-ek bere peli- kuletako irudiei.

«Txoriak», teknikazko pelikulatza- arturik alde batetara uzten badugu ere, «Psikosis» film ezagunean na- barmen zai gu ori.

Irudiak dute emen garrantzi na- gusia psikopata bat, gaixo bat era- biltzerakoan. Gaia iluna izanarren, irudiek sortzen dute ondorenaren alako kezka bat guregan, azken al- dirarte beintzat. Irudien bitartez bat egiten gara Anthony Perkins-ekin eta une batzutan lagundu ere, lagunduko genioke. Baina azkene- tan (eta emen nabarmen zai da Hitchcock-en ikutua), gizon onen gaixotasunaz jabetzen gara, egon ezina sortzen zигun korapiloa era bat askatuaz.

Batzuk diotenez, azken azkenean Perkins espetxean agertzen duen irudia, zine antolojietan sartzeko modukoa da.

Eta irugarrengoz, suspensearen beste osakaia, otsa dugu. Bada, nork ez du bere burua estutasun batean aurkitu zenbait pauso, pis- tola eta atek ateratako otsa entzu- terakoan?

Doinua ere, maisuki erabiltzen du Hitchcock-ek, suspense giroa orni- tzeiko asmoz. Gogorra dezagun «Txo- riak» pelikulan egazti aien karra- xiek sortzen zigituen egon ezina.

Iru osakai nagusi ditu beraz, sus- pense film batek, eta iru alderdi- z baliatzen dira zenbait zinegile be- ren lanetan. Baina nekez aurki ge- nezake Hitchcock-ek bezain egoki eta trebeki erabiltzen duenik.

Besteak beste, emen esandakoak egiztatzeko, ondorengo zerrendan dagoen pelikula ikusi eta azter- tzea da biderik onena.

1925. The Pleasure Garden.—1926. The Mountain Eagle.—1927. Down hill. Easy Virtue. The Ring.—1928. The Farmer's. Champagne.—1929. Blackmail.—1930. Murder.—1931. The Skin Game.—1932. East of Shanghai. Number Seventeen.—1937. Saboteur.—1939. Jamaica Inn. 1940. Rebecca.—1942. Saboteur.—1944. Lifeboat.—1945. Spellbound.—1946. Notorious.—1948. Rope.—1944. Under Capricorn.—1953. Con- fessions.—1955. To Catch a Thief. The trouble with Harry.—1958. Vertigo. 1960. Psycho.—1963. The Birds (Txoriak).—1964. Marnie.—1966. Torn Curtain.—1969. Topaz. Frenzy.

UNANUEtar XABIER

idiazabal

SAN IGNAZIO JAIK

Azken urte aietan auzo eta bailerako pestan garrantzi edo interesea galtzen dijoala guztiok begien aurrean degun gertaera degu. Dantza leku itxiak ditugu oraingoz oso purian, naiz eta gazte askoren ondandendia leku ilun oietan egon; baiñan ez da orain gure egitekoa jolas toki oien azterketa bat egitea, baizik gure herriko SAN IGNAZIO baileran gertatu danaren berri ematea.

Gazte talde batek eta bailerako ain gazte ez diranak ikusirik, gure ohitura zahar oetako bat azken arnasatan zegoela, erabaki zuen sekula ez bezelako pestak antolatzea eta ortarako gazte, zahar, neska tamutil danak alkatu eta egitarau jator bat eratzea.

Onela ilaren 29'an erromeri jator batekin eman zioten pestari asera. Bailerako taberna azken aldi onetan itxirik nola zegoen, Pakori eskerrak iriki eta neskatxak sukaldari eta mutillak erari saltzen, inguratu ziran erritar eta konbidatuen gustoa egoki asko egin zuten.

Ilaren 30'an: Amaika ta erdieten San Ignazio baselizan meza. Ondoren Goiburu eta Etxaluze bersolariak alaitu zuten bildutako jendea. Arratsaldeko 6'tan ENDANETA indartsuak azaldu zituan bere kemenak, ura zan jendea gozatzea, tartean bersolariak ziralarik; eta ondoren erromeri jator bat Lizar-zako soñu jogazte batekin.

Ilaren 31 San Ignazio egunean: Amaika ta erdieten meza. Ondoren soka tira bailerako gazteak erri guztiko gazten aurka, eta bailerakoak txapelkun, zein baño zein gazte indartsuagoak. Arratsaldean erromeria soñujolearekin urrango urte arte agurtuaz.

Galtzen zijoan pesta era ontan indar berritua ikustea izan da bailerako guztiak oso ondo ikusi eta eskertu duten jokaera, era ontako taldeak gogoz gauza artu ezker orain artu duten bezela gauza asko egin ditezkeela adierazten digu, eta bertan atera diran xoxak duten egin-kizuna jakin ondoren zorionik be-roenak ematea besterik etzaigu falta.

AXARI

Iarrabetzu

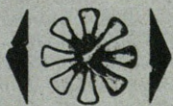
Gure herriko jaiak diralata lehenengo idazten dugu euskaldun astekari atsegingarri hontara. Lehen-bizikotz gure herriko zenbait berri emanen dugu. Txikia dugu herri hau, bi mila biztanle izango ditu gutti gora behera.

Baserriak oraindino polito irauten du, baina hustuz dijoakiguz, Euskal Herri guzian jasotzen dan bezala. Baina baserriarrak, gehienbatean, ez dira baserri hutsetik bizi.

FORJAS DE UROLA

Irarketa eta Erremintak

Juin Auzoa

Urrutizkiña: 81 10 86

— AZKOITIA —

inguruetako lantegietan (Firestone, Basconia, Pradera Hnos.) ere euren lan indarra saltzen dute, pezeta batzuk jazoaz.

Bestalde inmigrazioa ere bada- tokigu. Eta honekin batera ezagu- na dugun ondorioa: euskararen atzerakada.

Eta gur eherriko (eta Euskal Herri guztiko) egoera larri hau ikus- ten duten gazteek, gogotsu ari zaizkigu lanean. Bide hontatik abia- tzen da ORI-BAL gazte elkarte, as- mo zabalagoak ere badituelarik.

ALFABETATZE KANPAINA

Euskaldunen alfabetatze kanpai- na ere martxan dago. Uste izan genuen baino jendetza guttiagok erantzun du. Baina geuk ere errua badugu, beste zenbait zereginiek kanpaina hau pixkat ahaztuta edo baztertuta uztera bultzatu gaituela- ko. Baina irauengo du eta pixkana- pixkana Larrabetzuko gazteak alfa- betatuko gara.

JAIK

Laister herriko jaiak ospatuko di- tugu. Hona emen jaien programa: Abuztuak: 14an gaueko bedera- tzietan Akelarre teatro taldea eto- rriko da.

Urrango egunean euskal jai egu- na da.

Goizean: Triki-trixa, pandero eta alboka Euskal dantzak Bertsolariak Euskal disko eta liburuaren erakus- keta (egun osoan).

Arratsaldeko 6etan: Euskal kanta- saioa.

Gauetan: «mig» euskal konjuntio- arekin dantzan.

16an: Yinkana eta III Rally barre- garria.

20an: IV karroza txapelketa.

31an: (herri kirolak).

Irailaren 1ean: Kuadrila txapel- keta.

3an: Umeen jokoak.

KARMEL

ataun

Aurten ere, herri honetako Gu- raso Elkartek, udako ikastaro bat eratu du urtea (ikas-urtea) ekai- nena aurrera atera ez dutenentzat. Ikastaroa, Basika eta Batxillerra ikasten dihardutenentzat da. Hiru irakasle daude, hots, Rojelio Eski- sabel, Joxe Dorronsoro eta Mag- dalena Imaz. Ez dut uste ikasle asko dabilenik.

Aurtengo eta igazko ikastaroen artean bada berezitasun bat. Hots, aurten ez dela euskera irakasten. Zergatik?

Kalean ipini diren paperetan, euskara ere irakatsiko dela idatzi da. Inork ordea, ez du agertu gure hizkuntza erakasteko gogorik. Gau- za tamalgarria! Hau ere ikusi be- har genduen. Hau da euskaltzale gartsuen urritasuna. Ez al zaizu iduritzen irakurle, mihia gehiegi mugitzen dugula gai horietan?

—San Gregorioko Pelotazale EL- karteak bazkideek, duela zenbait egun egin izan dute, urteroko Ba- tzar Nagusia. Bertan, junta berri- tzea ere egin zuten. Aurtengo jun- ta, hauek osatzen dute:

Lehendakaria:

Iñaki Arratibel

Lehendakari-ordekoa:

Enrike Apalategi

Idazkaria:

Martin Arratibel

Laguntzaileak:

Patxi Zurutuza

Koldo Auzmendi

Joxe Etxebarria

Patxi Dorronsoro

Jon Aldasoro

Ramon Zurutuza

Joxe Baztarrika

Agustin Zurutuza

Diru-gordetzaila:

Diego Albiu

Trikuarrieta

errenteria

Aspaldidanik, gure erriko berri- rik ez dugu jaso ZERUKO AR- GIAN. Gure errian badago auke- rako idazlerik, ongi baino obeto lan hau egin dezaken idazlerik. Binbitarte, eta ANARBEK utzi- tako utsunea bete gabe dagoelarik, asiera eman dezalogun.

AURTENGO FESTAK

Egunak igaro dira, asteak ere bai, baina oraindik gogoan dauka- gu "madalen" jaialdia. Aurtengoak onak izan dira lenetan. OLDA- RRAREN saica, eguneroko giroa, umeen eguna, Santiajo jaialdia, t.a. Ez dugu berrikeria jarraituko. Lan egin duten guztiei, zorionak. Eta aurten euren saioa egin duten eus- kal antzezlariei, aurrera jarraitze- ko eskatuko genieke. Lana neke- tsua da, bidea aldapatsua. Jarrai aurrera.

OPORRAK

Orain jenderik gehiena oporren- tan aurkitzen da. Gure artean ere orrelakorik nabaitzen da. Beharrez- koak dira egun hauek, atsedena ere beharrezkoa bait da, aurreran- tzean lan egin ahal izateko.

ERRENTERIARI BEGIRA

Aurtengo festetan, Kultura Lan- gintza Elkartekoek, erakusteta be- rezia agertu digute euren aretoan. Ikusgarria eta gozagarria erre- nteriarrontzat. Lehengo gure erria eza- gutu ahal izan dugu, baina gero- koa, geroari begira nolakoa izango ote da? Udan gaudelarik, interes- garria izango litzake, benetan, urren kursorako lanari ekinaz pre- statzea Soziedadeen elkartasunek egin dako lanaldiari asiera ematea, bakarka anarki utsean erortzeko arriskutan egongo ginake.

Sunsundegi

abrisketako s. pedro (arrigorriaga)

Goiz iluna zan Bilbon S. Pedro egunean. Atxarte aldera joateko us- tea geunkan nire emazteak eta biok, baina lanbrua zala eta Pagasari ondoan dagoen, Pastorekorta men- dira joan ginan. Arrigorriagara ja- tsitea bururatu jakun, andik etxe- ratzeko. Bidean gentozala, eguerdi inguruan, Abrisketa deritxon hau- zune txiki batera eldu ginan. Sa- rritan egon naz ni haurzune horre- tan, lagunak daukadaz bertan eta.

Jaiak ziran. Heldu ginanean, 13 mendean jasotako eleizatxoak ikus- ten joan ginan. Meza asteko egoan; abade gazte bat aurrean. Ondoan, nire antxinako euskal-baserriar la- gunak neukazan. Meza erderaz hasi ebanean, ikarututa lotu nintzan, ez neban halakorik uste. Gero, irakur- gaiak irakurri ondoren, mintzaldia hasi eban. Nire lagunei begira nen- goan, euren pentsakizunetan ego- zala zirudien. Mintzaldi ha euske- raz eta apalagoa izan balitz, bar- din edo hobeto ulertu geinkian. Gainera baserriarren gaurko bene- tako arazoak aitatu bere ez ebazan egin Meza emoleak. Negar nahia neukan; ez genduan horrelako zi- gorrik merezi han gengoan base- rritar eta euskaldunok.

Meza amaitu zanean eta kalera urten ginanean nungoa zan abade ha itandu neutsen nire lagunei. Arrigorriaga egoala abade lege- z baina S. Migelkoa zala izatez erantzun eustien.

Zer zala eta abade erdaldun bat baserri-haurzune haretan? Ezin gein- kiela hori onartu esan neutsien nire lagunei. Baina zerbaiz bae- kiala euskeraz, erantzun eustien. Ainbat txarrago orduan, lotsarik be ez daukalako hori egiteko.

Gero herriagaz dagozala esango dabe abade honeik. Guzur haundia da hori. Herria zer dan be ez dakie eta herriagaz egoteko gogorik be ez. Edo ostantzean bildur dira. Ta bildur badira, badakie zer egin; euren zeregina itxi, gure herrian alferrik dagoz eta.

Ta nun dago gotzaina abade ho- rreik bide zuzenean jartzeko? Ala honek dira ba jokabide erdiko aba- deak: Herria zapaltzen dabenak? Bai, honeik izango dira ainbaten benetako abadeak. Eta euskaldunen alde, txiroen alde, langileen alde lan egiten dabenak, horrek guztiz «extremistak» dira. Gogoratu ostan- tzean S. Migelko, Zornotzako ta beste herri batzuetako abadeakaz zer jazo dan. Honeik ez ei doaz bide onetik, banian hareik, herria- kin ez dagozanak, bai.

Noiz arte iraun behar dogu ho- lan? Noiz arte iraun behar dau eli- za ofizialak herriaren aurka?

Gaur argiago ikusten dot zergai- tik ez diran joaten Mezetara gure seme-alabak.

Arrigorriagako baserriar eta eus- kaldunak, jaurti egizuez, aldatzen ez badira, abade horreik zuen he- rritik!!! Ez dogu Euskal herrian ho- lako abaderik behar!!!

OSPIN

ZERUKO ARGIA BIZKAIKO ERRI AUETAN SALTZEN DA:

MARKINAN

M. Loli Aginaga, Artibay, 24

SONDIKA-ASUA

E. Astarloa

LARRUSKAIN

Parrokia

GERNIKA

Ruiz Bustillo

ONDARROA

M. Zulaika

BILBAO

Libreria Armendariz

Dr. Arellza, 50

Libreria Azkategui

Cinturera, 4

Libreria Bilbaina

Plaza de los Mrtires, 2

Libreria Verdeas

Correo, 7

GALDAKANO

J. Altuna

Urreta, 34

ABADIANO

J. F. Zubero

S. Prudenziola, 7

bergara

AMAZORRAIN'TAR ARAN.

TZA —AGUR— EZ BEARRA Joandan ostegunean Dago- nilla'k 3, goizean beti bezela lanera zijoala bere beribillaz beste bi lagun zituela, Za- baleta'tar Rosarito eta Arri- eta'tar Elizabete, bidean ez bearra izan zuten. Eta gure Arantza'k eriotza arkitu zuen, bere bizitzako 26 urte zitu- ela. G. B.

Agur egin diguzu ludi on- tatik, baño zure gomuta ez da ere aztuko gure artean.

Arantza Amasorrain

Neska atsegin, alai, langi- lle, euskaldun benetakoa zan, beti gertu lanerako, Ernai Antzerki Taldean bazan, al- fabetetze ikastaro aldietan, Irigoien Euskera Aldeko El- kartean ere bai. Euska erriak gazte jator bat galdu du!!!

Alaba on, eta arreba on. Lagun on genduen. Ondo iku- si zan bere illeta egunean. San Pedro'ko Eleiza audia izan arren, oso gutxitan iku- si izan oi degu orrela jendez beteta. Erriak erakutzi du zu- ganako maitetazuna, eta zu nolakoa ziñen. Kristau zin- tzoa izan zeranez betiko atse- dena irabazia dezu. Arren, lagun zaiguzu.

Rosarito eta Elizabete'ri len bai len sendatzea opa dizugu.

Arantza'ren aita, Txomin euskel idale eta Ernai An- tzerki Taldeko zuzenlari da- nari, bere ama Eusebi'ri, eta anai naigabetueri, berri- tzen diet nere samitiñ agurra.

JUSTE

“BIYOK” Tximist Indarra

AURRENTZAKO EUNGITZAK

Kale Nagusia, 17

— AZKOITIA —

«URASA» LANTEGIAK

TORNUGINTZA — BILBIL - FIRIFARA TA KULUNKARI LANTEGIA

Julio Urkijo Etorrera, z/g.

— AZKOITIA —

«MONISTROL»

MARKESAREN

GELAKO ARDO TA TXANPAÑAK

Gipuzkoa-rako Ordezkaria

Juan Arregi

Urrutizkiña: 81 17 13

— AZKOITIA —

Gure herria euskal giroan

Azkoitiarrok aixa mintzatzen gara euskeraz. Etxean, kalean, elizan, lantokietan e.a. gehienez hizkuntza euskera da.

Bai, euskeraz hitzegiten dugu. Baien hizkuntza hontan idazten eta irakurtzen zenbaterik ote dakite? Ziur esango nuke oso gutxi garela eta are gehiago bost axola zaigula jakin ala ez.

Egun, askorentzat modako gauza da euskal liburuak etxean eukitzea —apaingarriz edo— horregatik eta bere euskalduntasuna azaldu nahirik asko izango dira euskal editorialen batera arpidetuta egongo direnak, baina zenbat dira liburu hauek irakurtzen dituztenak?

Berdin Zeruko Argia eta beste zenbait aldizkarekin ere.

Oso erreza da «nik ez dut ulertzen oraingo euskera hau» esan eta gelditzea. Inoiz ahaleginik egin ote dugu?

Urtero gure herrian alfabetatze saioak eratzen dira, bertan euskeraz idazten eta irakurtzen erakusten da baina zenbat dira ikastaro jauetara joaten direnak? Ez dut dato zehatzik baina ziur nago ez direla asko izango.

Arazo hau garbi nabari da gure ikastolako haurren gurasoetan ere. Bat baino gehiagori eta sarritan entzun diot haurrak etxera inoiz ekarri ohi dituan oharra e.a. ulertu ezinik ibiltzen direla. Gurasook, nik ez dut uste inork ikastaro hoietako aterik itxiko diuzetenik eta gaztelaniazko esara batek diotari jarraituz «más vale tarde que nunca», ekiozue lanari. Benetan euskal kultura berezi bat sendotu eta berpiztu mahi badugu, analfabetotasun hau gainditu beharrean gara, eta hortarako alfabetatze kanpaina hoiek oso egokiak direla derizkiot.

Eta ikastola aipatu dudanez, jarrai daigun berarekin. Beste hainbat eta hainbat herrian bezala, guk ere badugu ikastola. Gurea, bai, zeren eta herri osoarena baita, herriar guztion ardurarekin irekia eta bere laguntzai esker aurrea jarraitzen duana. Denok dakigu igaro den ikastaroan jasan behar izan dituan oztopoen berri.

Hala eta guztiz ere, eta laguntzaileak etsaiak baino ugariago direlako edo, hor ari zaizkigu batzordekoak datorren ikastaroa prestatzen. Hasiera emango dioten haurrak 140-ren bat izanen dira eta gainera beste 65 inguru (sei urtetik gorakoak hain zuzen) Loiolara joango direnak. Gero eta handiagoak eta larriagoak izango dira noski igaro beharko dituan oztopoak, baina orain arte bezala, azkoitiarrok gure laguntasuna eta babesa emango diogulakoan nago.

Herrian baditugu beste eskola batzuk ere. Profesionala, monjena, Floreagakoa, nazionalak e.a. Jakin dudanez Eskola Profesionalean eta ikastaro osoan zehar, euskal kultura alderdia zerbait bederen landua dute, baina ene ustez bada oraindik zer egina.

Beste eskola hoiek berriz, egun daramaten jokabidea ikusirik, euskera eta euskal kulturaren etsai ditugula garbi esan genezake.

Azkoitian badugu baita elkarte multzo bat ere, gazteenaketa hain gazte ez diranek. Banaka batzuk kenduz gero, beste guztien eginkizun nagusia janean eta edanean finkatzen dela esangi nuke. Badira, eta lehen ere esan dut, bere lanean zuzen ari direnak, adibidez Mendizaleak, Beti-Poz, Kimu, Gaztedi eta besteren bat, baina nun dira beste guztiak?

Zer egiten dute urte osoan zehar? Ene ustez bada gure herrian elkarte hauek egin dezaketen lana franko... Inguruko herri askotan elkarte guztiak bat eginik ikusten ditugu zenbait alditan, direla herriko festak, umeen jaiak, euskal kultura asteak, lan-sarrituen egunak e.a. Ezin ote diteke Azkoitian horrelako zerbait egin?

Oso zaila da denok idea berdinekin lanean hastea, ez bai gara denok pentsakera eta asmo berdinekoak izaten, baina zenbait lanetarako elkarrekin bat egin beharra dagoela uste dut. Edo ta errealitateari ihes egiteko toki batzuk besterik ez ote dira gure elkarteak?

Neguaen iluntasunean bizi garenok
udaberriko eguzkia dugu lakot
eta udaberria iristeko
neguak damaigun negar minez
jabetzera bortxatuag gaude.

HITZAUR

LAGUN-ARTEA KOOPERATIVA

OE-ERREDIZETAN BEREZIAK

Tercio Lacar, 6

— AZKOITIA —

ARROZTEGIA

JOSE MARIA ZENDOIA

«ALDAKO»

Julio Urkijo, z/g.

— AZKOITIA —

“UNAMUNO”

Pintura Merkataritza

PINTURA MERKATARITZA

PINTURA, PAPEL MARGOZTUAK ETA APAINGARRIZKO
LANGAILLUAK

Mayor, 49

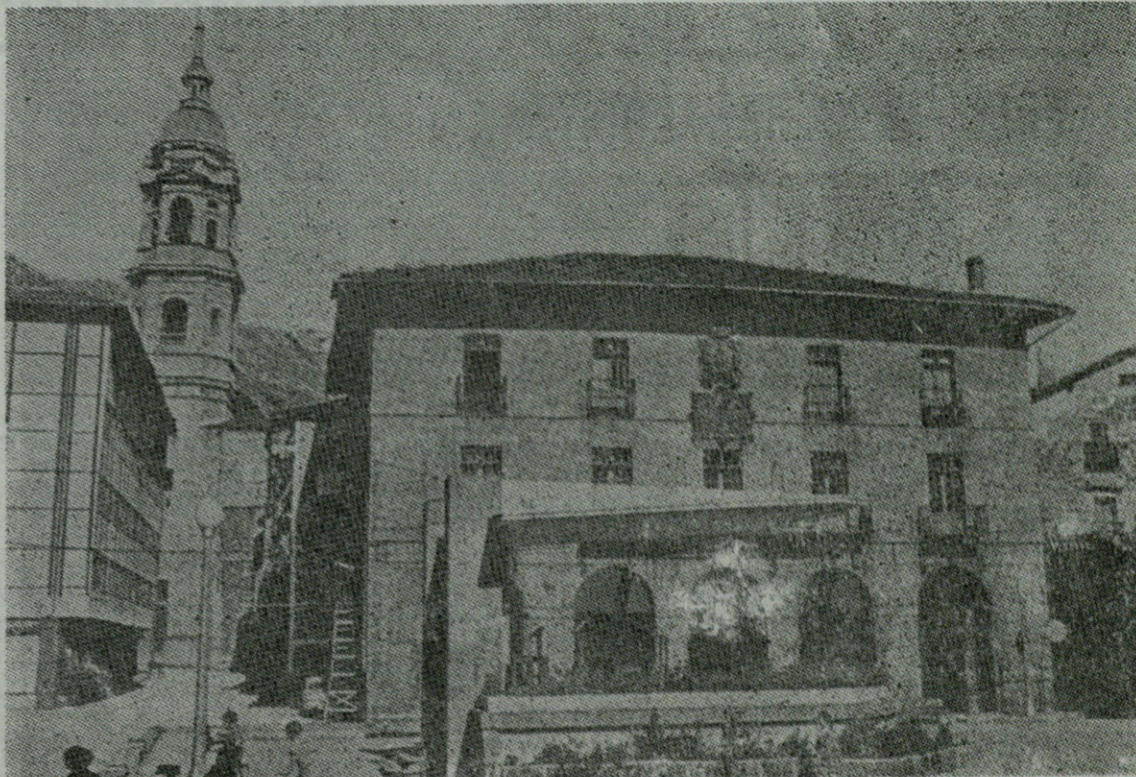
Urrutizkiña: 81 21 20

Julio Urkixo, 18

Urrutizkiña: 81 16 15

— AZKOITIA —

AZKOITIA

Udaletxea

gazteak gaur

Gustora prestatu gara lantxo hau egitera. Nahiz eta sarritan baztertuak izan, uste dugu gure iritziak baduala bere pixua, gazteok badugula zerbait esateko eta egiteko gaurko gizarte hontan.

Askotan entzuten ditugu... “hauek gazteak dituk, buru arina zeukatek”... “gaztetako berotasunak dituk hoiek”... “gero ikusi behar zertan geratzen diren”... bainan bitartean hor gabilta alde batetik bestera zerbait egin nahirik.

Gure ustez, egun, bi postura hartzen dira gazteen jokarari buruz. Ez dira noski bakarrak, baina bai garrantzitsuenak:

1) Lehen azaldu dugu zerbait postura hau. Gazteei ez zaie kasorik egiten, esperientziarik ez bai dute. Hauek ez dakite biztza zer den e.a.

2) Bigarren hau, nahiz eta itxuraz zabalagoa agertu, muinean postura bera da. Gazteei hitza ematen zaie, nundik doazen ikusi nahi da zaharragoak dituzten neurri-etan sartzen diren ala ez ikusteko. Beren eskuetatik ihes egingo ote duten beldurrez dira eta eskubide batzuek emanaz egin-ahal guziak egiten dituzte beren aurrean zabal agertzeko, baina funtsean, gaztea bereganatzea, kontrolatzea nahi dute. Goitik beherako postura da hau.

Dena dela, postura honen hasiera jatorria da; entzun, ezagutu, bihotz zabala izan. Aberastasun bide bat izan ditek, baina bestalde engainu hutsa ere bai.

Egia da, hartu-eman estua eta handia behar dugula, eta hortan gaude, baina honek alderdi biak osoki onartzea eskatzen du. Gazteok gaur geure nortasuna dugu, geure izaera, geure pentsakera eta hauek utzita ez genduke nahi ezertan hasi. Faltsokeria litzake.

Hartu-emanetan hasteko geure nortasuna onartzea eskatzen dugu. Egungo gazteak —hosto aldakor eta eroikor askoren artean— badakar adar sendo bat, itxaropen bat, bultzada bat, indar eta argi bat.

Gaztea kritikalarri erreza da, egoera ximpleki eta erreza ulertzen du, intuizio azkarra du, nahiz eta gero irtenbiderik ez arkitu eta kritika hutsean gelditu.

Gizarte hobe baten egarritz dago, balore ederrago eta sakonagoak dituan gizarte, berdintasuna eta askatasuna, egia eta maitasuna, pakea eta justizia nagusi direan gizarte. Gure Euskal herriko arazoetan murgildu nahi du, euskaldun izatea gizatasunaren oinarritzko arazoa delako eta gizon izateko geure izaera landu behar dugulako nahi eta nahi ez.

Ikusten du baita desberdintasun ugari ere; aberatsak eta pobreak, indarra dutenak eta menperatuak,

muinean kapitalismoaren jokoak. Beste hitzetan, kontzientzia sozial bat badu.

Hau irakurtzean lainoetan gabiltzala esango duzue, gaurko gaztea ez dela hain kezkatu. Zoritzarek egia da, gehienak edo asko, ez. Baina kezkatuak ere badira eta hortaz konturatu behar dugu. Eta zaharren lana, ez bakarrik hauek kritikatzeko (askotan beharrezkoa izan arren) baizik eta kezka gabeko gazteez arduratzea ere izan behar du.

Egungo gazteen egoera ezagutu eta beren arazoetaz jabetzea, ez da hain erreza (batik bat zaharrago direnentzat) zeren eta gaurko bizitza materialistak —kapitalismoa materialista bai da— gazte asko lozorroan murgildu bai du.

dinamika gabe, egoerak eskeini eta nolabait derigortzen duan helburu eta bizikieran itsatsia.

Honen aurrean ez genduke hitz hutsean gelditu nahi. Gizartean dugun egin behararekin jabetzen gara, eta ez dugu geure inguruan bakarrik gelditu nahi, horregatik gure herriko problematikan murgildu nahi dugu. Hau bai da hezitze bide bakarra. Ekintzak heitzen du gizona.

Lerro hauen bidez kezkatu azaldu nahi genduke, bizi dugun egoeraz jabetzen hasiak gara eta burua altza nahian gabilta. Gure asmoak zabalak dira eta lanerako gogoia dugun guztiok bildu behar dugula uste dugu.

KIMU

LIZUAN MEKANIKA EGINTZAK

ERDIRATZAILLEAK
PALAKEN ZUZENTZAILLEAK
HIDRAULIKO SAKATZAILLEAK
MAAI GURUTZERATUAK

Alzibar, 7

Urrutizkiña: 81 17 75

— AZKOITIA —

ERROSPE

KARROTEGIA

Industri Aldea

Urrutizkiña: 81 11 33

— AZKOITIA —

Sudupe Artajalegi Anjel

TORNILLUGINTZA TA MAKINAZKO LANTEGIA

Zona Industrial

Urrutizkiña: 81 14 58

— AZKOITIA —

AZKOITIA**ERLO MEKANIKA EGINTZAK**

ABEEN TARATULUAK

Avda. Julio Urkijo, z/g.

Urrutizkiña: 81 19 60

— AZKOITIA —

Elias Larrañaga

BERORIKO EGIN MOLDEAK

(Tratamientos térmicos)

Julio Urkixo-ren Etorbidea, 30

Toki Alai

— AZKOITIA —

AMUEBLADORA AZCOITIANABERTAN ORDAINDUTA ETA EPEETAN
LOTEGIAK - TRESILLOAK - JANTOKIAK - BAR-ERREDIZAK
OE-SOFAK - TAMAÑAZKO ERREDIZAK

K. Nagusia, 98

Urrutizkiña: 81 16 31

— AZKOITIA —

**ORMOLA
INDUSTRIAK**

Molde-atzak (trokeleria)

Alzibar Etorb., 6

Urrutizkiña: 81 18 77

— AZKOITIA —

KELMI**Elektronika**

MAKINA ERREMINTANTZAKO APAILUAK

K. Nagusia, 56

Urrutizkiña: 81 11 51

— AZKOITIA —

«PIKUA» LANTEGIAKNAIZ ZUZENEN NAIZ ELIKOIDEEN,
OZKADURA ZUZENDUEN EGINTZA
INDUSTRI ALDEAN

— AZKOITIA —

X U B IMAKINADUN LANTEGIAK
OZKADURA LANTZEAK-ENGRANAJEAK

Industria Auzoan

Suministros industriales

— AZKOITIA —

Urrutizkiña: 81 18 59

Suministros industriales

Joakin Beunza, 54

Marques San Esteban, 23
Hernan Cortes, 28
San MartínV. ETXEBERRIA - A. KOMENZANA
GORDAIRU ETA OFIZINAK
IRUÑAGIJON
ZARAGOZA
JULEN ROMARATE

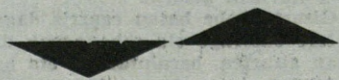
— AZKOITIA —

Urrutizkiñak: 22 31 83 - 22 61 72

Urrutizkiña: 35 74 40
Urrutizkiña: 22 78 37
Urrutizkiña: 81 14 25**I B A R M I A , S . A .**MEKANIKO EGINTZAK — 30-tik 60 MILIMETROKO, ZUNTOI
TARATULUEN EGINTZA, OSKIDUNENAK ETA LANGINTZARAKO BANAKOENAK

Zumarraga bidean

Urrutizkiña: 81 17 76

Acerias y Forjas de Azcoitia, S. A.

Zumarraga bidean Urrutizkiña 81 12 00

Azcoitia

Herria elizatarra? ala eliza herritarra

Azkoitiko elizari buruz idazteko esan didate. Ez da neretzat gai xamurra, baina, bestalde, banuen nere buruan gai honi buruz zenbait esateko ta iritzi, eta okasio izanik, zerbait idaztera ausartu naiz.

Ez nuke nahi gauzarik epaitu; nere ikuspegia azaldu baizik. Bestalde, ez dut nahi inor epaitu. Gure herriko eliza giroan, neretzat nabarmen diren dato batzuk azaldu nahi nituzke, denon onerako eta azterketarako izango direla-koan.

Herria elizatarra?, ala, Eliza herritarra? Galdera bioi "bai" erantzutea jatorra dela esango dezue, eta ni ere hortan nago. Baina "bai" horretan bada desberdintasunik.

Gauza bat da Eliza estruktura bat bezala hartzea, zerbait egin, zerbait estatikoa eta herritik apartekoa, eta herria estruktura horri lotuta egotea. Eta beste gauza da eliza herritarra izatea, hau da, herriari zabalik egotea, herriarekin bizitzea, herriaren zerbitzuan egotea, herritik sortzea, herriko indarrez osatzea. Beraz, elizari buruzko bi ikuspegi zeharo desberdinak ditugu hauek. Bi ikuspegi hauek argitu nahi nituzke ondoren.

Har dezagun gure parrokiak. Parrokiak, teoriz, herriko kristau guztien elkarte izan behar du. Teorik alde batera utzia, Azkoitiko parrokiaren ia gorabehera gehienak apaizen eskuetan daude. Berak dira gauza denen zuzendari, erabakitzaile eta eramataile. Nahi da seglarrei parte ematea, baina, gaurko, lehenen jarraitzen dugu. Parrokiak beraz bere autonomi bat du, autonomi klerikal bat esango nuke.

Azkoitiar asko parroki horri oso lotuta daude. Azkoitiar asko elizatarrak dira, nahiz eta asko elizkizun hutsez egon parrokiari lotuta. Azkoitiar erlijiosotasun ugaria eta berezia dugu, ta inun baino ugariago, nere ustez. Herri hontakoa ez den nere lagun bat harrituta gelditu zen Jesusen Bihotzen prozesioa eta Urrategiko Amari agurra ikusiaz. Azkoitiko erlijiosotasun ugaria dato bat da. Dena-dela, honek ez du esan nahi fede sakona dugunik, fede eta erlijioa ez bai dira gauz berdinak, nahiz eta elkarri lotuta egon. Ez noa orain bien arteko desberdintasuna aztertzea. Goazen beste dato batzuk aipatzera.

Elizkizunetara joaten den jende asko lege bat betetzeagatik joaten da, eta ez elizara joateak beren bizitzan garrantzirik duelako. Askorentzat, igandeko meza eta beste elizkizunak ohiturak dira, ohitura sozialak, eta besteen aurrean ongi gelditzeko joan egin behar. Beste batzuk gurasoak ez naigabeteagatik joaten dira; eta honelako arrazoi asko.

Elizara joaten diren hoietatik, zenbat airdura zaio Eliza? Entzuna dut behin baino gehiagotan:

"Denok gaituk Eliza, eta neri zer? Zer inporta dit horrek? Beraz, parrokiarekin arkitzen den lotura, formazko lotura arin bat besterik ez da.

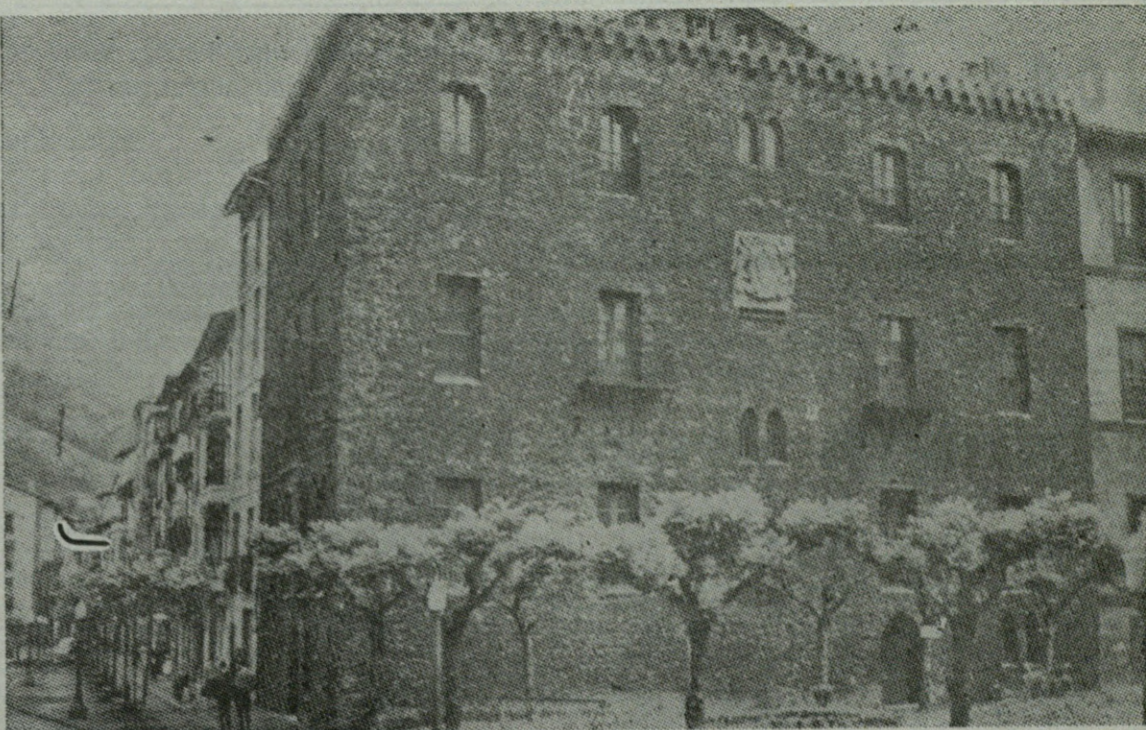
Hemen, beste dato bat. Azkoitiar, gero eta gehiago dira elizarekin puskatzen ari direnak edo indiferentzi lehor batean daudenak. Badirudi dato honi garrantzirik ez diogula ematen, ta ematen diogunean gaizki epaitzeko izaten dela. Ez dugu ezer egiten begiak hitxita, eliza beteekin poztuta, beste-etaz jardun da. Denon artean aztertzeko gertakizunak dira.

Bestalde, elizkizunak masa bantentzat egiten dira. Han izaten gera gazteak, zaharrak, gizon eta emakume helduak, umeak, eta denontzat gauza berdinak. Han izaten gera iritzi desberdinetakoak, ideologi aurkakoak, alde batekoak eta besteak, zapaltzaile eta zapalduak, nagusiak eta langileak, kalean elkar ikusi ezin dugunde... eta denok batean, batasun faltso batean, Aita gurea esaterakoan hortetik-hortzera gezurra esanaz. Eta Elizak, parrokiak batasun faltso hau onartu eta bedekatu egiten du. Ez da arazo erreza. Neronek ere ez dut dena garbi ikusten, baina aztertu beharrezkoa deritzat.

Gure herria ez da bizi batasunean, burrukan bizi da, eta Elizak ezin dezake egoera hau ahaztu. Egoera hori sakonki ezagutuz, bertatik hasi behar du. Eta ez dauka ezagutzerik bere estrukturatik irtenzen ez badu, herritarra ez bada, seglarrei lekuri uzten ez badie. Eliza errealdadetik sortu behar da, gizonen bizitza konkretutik eta gizon konkretuen bizitza konkretuetatik. Eliza ez da parrokitik sortu behar, gizonen, kristauen bizitza ta burruka konkretutik baizik. Parroki bera, gizonen egin zuten, sasoi bateko bizikerak eskatuta. Gaurko gizaerak parrokiak eskatzen ote du elizaren erakunde herriko bezala?

Beste dato bat ere aipatu nahi nuke. Gure parrokiak sakramentu mailan du ia bere ardura guztia. Parrokiako apaizen ia lan guztia sakramentuek mugatzen dute. Badira apaiz batzuk hortik kanpora lanean ari direnak, baina apaiz talde bezala (talderik bada), sakramentu mailan ari dira bakarrik.

Nere ustez, sakramentuen ospaketak bizitza bat suposatzen du, gizartearekiko konpromiso sendo bat, injustiziaren aurkako konpromiso bat. Konpromiso hau gabe, gizarte berrak gabe sakramentuek ez dute behar bezalako sentidurik. Sakramentuen ospaketak gertaera jator bat eskatzen du, ez naiz ari gertaera liturgikoari buruz, bizitzako gertaerari buruz baizik. Elizak bizitzatik sakramentuetara jo behar du, bizitzatik mezetara, burrukatik batasunera, kaletik elizara eta ez beste aldera. Baina, hontarako, kalean bizi be-

«Etxe-Beltz»

har, gizonen bizitzetara urreratu behar, beren burruketara, herriaren arazoetan murgildu behar, gero erantzuna eman nahi bazaio.

Dato hauek direla bide ikus dezakegu gure eliza herritarra baimo gehiago herria dela elizatarra. Eta nere ustez, bestela behar luke. Denok dugu gai honetan hitza eta ekintza.

Eliza herritarra izateak, hau da, herriari zabalik egoteak, herriarekin bizitzeak, herritik sortzeak, hitz batean, herriaren zerbitzuan egoteak, ondoren batzuek ditu gure herrian. Aipa ditzagun batzuk.

1.—Elizan, parrokiari, herriak parte hartu behar du maila guztietan eta ahal dan neurri handienera. Herria esaterakoan, herriko maila denengatik ari naiz. Parrokiari, herriko era guztietako jendeak behar du hitza eta ekintza. Honela izango da posible eliza herritarra.

2.—Elizak pobreen alde egon behar du beti eta momentu guztietan, hau da, zapalduen alde, langileen alde, naigabetuen alde, gaixoen alde, menperatuen alde, espetxetuen alde... Honek esan nahi du joera edo jomuga honen aurka dauden ekintzak elizak ezin dituela onartu, ta jomuga honekin ezin duela kontradizioan jarraitu. Honek esan nahi du batzuen alde egon behar badu, besteen aurka egon behar duela, hau bai da justizia ta maitasunerako bide bakarra eta ez denekin ondo konpondu nahia.

3.—Elizan denok berdinak gera,

bataiatuak guralako. Hori da gure titulu bakarra eta haundia. Hori horrela delarik, ezin dizaiokegu inori elizan puestorik reserbatu, ez lehenengo lekuri gorde; ez elizan, ez prozesiotan eta ez inungo eliza mailan. Ta gutxiago oraindik leku bereizi hoietan jartzea, elizatarra ez den beste sentidu bat duenean. Elizan Jaun bakarra dugu, eta beraren aurrean denok berdinak gera. Ohiturazko argumentoak ez du hemen ezer asko balio. Berez ditzagun mailak. Ez ditzagun gauzak nahas.

Eta azkenik, Azkoitiko elizak euskalduna izan behar du. Honek arrazoi ximplea du, Azkoitia herri euskalduna delako. Azkoitiko parrokiak herritarra izan nahi badu euskalduna izan behar du, kristau euskaldunek osatzen dutelako. Lurralde bakoitzeko elizak bere buruaren jabe izatea beharrezkoa da, ta bere lurraldeko gizonen eliza egitea, Pablo deunak honela deitzen zien elizei: Korintoko eliza, Galaziako eliza, Erromako eliza eta abar. Eliza bakoitzak bere nortasuna izna behar du, eliza egiten duen gizonek nortasun bat dutelako. Ezin utziko dugu euskaldun izatea elizako atean; gizonaren eskubideak zapaltzea litzake. Sail honetan zer egin badugu. Hontarako elizak herria maita behar eta herrian sartuta dauden eliza-gizonak behar. Hontarako Euskal Herriko gotzai elkarteak sortu behar; teologo euskaldunak behar; kristau euskaldunak behar; apaiz euskaldunak behar... eta nun dira? Esan

al diteke Euskal herriko Eliza euskalduna denik? Eta euskalduna ez bada, Euskal herrian Elizarik dagoenik? Esan al dezakegu Azkoitiko eliza euskalduna denik? Euskalduna izatea ez datorkio Elizari meza ta elizkizunak euskeraz egiteki; tokitan dago.

Hemen, Eliza herritar baten ondoren batzuk. Badaukagu zer aztertutik. Elizak herritarra izaten saiatu behar du, hau da herri izaten. Bada ordua gure herritik klerikalismoa baztertzeko.

Eliza bidelari da, arrantzaile, mihiolari; beti egiten dioa, beti osatzen, denei zabalik. Askotan entzuten dugu aspalditxoan: "Hor dabilta batzuk elizatik urrutit, aparte". Nor urrutiratu da, hoiek elizatik ala eliza hiengandik? Nor da Eliza? Sakramentu batzuk hartu ditutana?, gizarte berrak dabilena?, ilunbean Jainko bila dabilena?... Denon artean aztertzeko galderak dira, arinkeriak utzita.

Beste alderdi asko dauzka gure eliza giroak, baina ezin dugu gaur dena ikutu. Bestalde dato hauek bakoitzak merezi luke horri hauek bat, baina gaurko alpamen hutsarekin aski dugu.

Bukatzeo, aspalditxo, nunbaiten irakurri nuen frase bat: "Eliza arrantzaile da, baina, gaur egun, arrain putzu batzuen gordetzale bihurtu da". Etzen uruti ibili! Azkoitiko kristau guztiok dugu hitza eta ekintza.

Jurutz Larrañaga

**AZKOITI-KO
INDUSTRI
ALKARGUNTZA**

AZAL-GAIN ZAPALAK
ZUZENTZEKO MAKINAK
GUZITARAKO
AGIN-BILTZAK

BURNI-URTZA
URDINABARRA

Industri Auzoan

Urrutizkiña: 81 17 72

— AZKOITIA —

Epelde ta
Larrañaga, S. A.

ALGADOI — ARILKETAK

Urrutizkiña: 81 17 43

— AZKOITIA —

IZARRAITZ EGINTZAK

BEREBILLEZKO TORNUAK ETA URKETA

METALENTZAKO ZERRAK

Urrutizkiña: 81 16 43

— AZKOITIA —

«ALBERDI ANAIAK» LANTEGIAK

TORLOJUGINTZA BEREZIA ESKEMA ERAKUSGARRIKIN

— oOo —

Urrategi-ko Bidezabalean

— AZKOITIA —

**“Euskize” Denda-
Merkataritza**

SALGAIRIK ON ETA MERKEENAK

Urrutizkiña: 71 15 23

— AZKOITIA —

AZKEN PORTU

Bar

Edaritegia

Jose Anjel
Aldabaldetrekua

LUR - ONDASUN JABEGOAREN ARTEKARIA
LANDAK, DIRU - AURRERATZEAK...

Inmaculada, 5-1.º Urrutizkiña: 84 16 32 — ZARAUTZ —

Manufacturas

ZARAUTZ

Landola eta Ofizinak: Zona Industrial Urrutizkiña: 84 11 46 ZARAUTZ
ERAKUSKETA DONOSTIAN: Hernani, 7. Urrutizkiña 415673
ONDARROAN: Primo de Rivera, 37
ELGOIBAREN: Plaza de Urbitarte, 1. Urrutizkiña 741676
ZARAUTZEN: Santa Marina, 20. Urrutizkiña 841617
— Z A R A U T Z —

Muebles

ALFA

LANTEGIAK ETA ERAKUSKETAK

— Z A R A U T Z —

Bar

TXOKO

EDARI AUKERA NAI DAN
KLASETIK

Enparantza aurrean
Urrutizkiña: 85 16 29
— ZARAUTZ —

Felix

ALBERDI

JOSTUNDEGI
TA
EUNGINTZA

San Franzisko, 27
Urrutizkiña: 84 19 50
— ZARAUTZ —

Bar

Zabalegi

OGI ARTEKORIK ONENAK
EMEN ARKITUKO
DITUZU

Mayor, 24
Urrutizkiña: 84 15 44
— ZARAUTZ —

Merceria

Manterola

AUKERA AUNDIKO
BITXI - DENDA

Primo de Rivera, 15
— ZARAUTZ —

Gasolina

Artzeko Lekua

GASOLINA - SUPERCARBURANTE - GAS-OIL - OLIOAK
KOIPETZE AZKARRA (ENGRASE A PRESION)

Avda. Generalisimo Urrutizkiñak: 84 14 51
San Pelayo 85 16 47
— Z A R A U T Z —

Itxaropena

LIBURU EGINTZA - OFSSET

— Z A R A U T Z —

Aranzabal, S. A.

Camino de Urteta

basarri, txalet eta ostatu etxetarakoak
sagardo aldaketarakoak eta bereziak,
tza ta itxas-egintzarakoak — Ardo ta
gasolinazkoak — Industri, nekazari-
rruzkakoak, tximist-indarrekoak eta
Era guzietako uragak-ikestakoak, zu-

(8 arikoa)

Urrutizkiña: 85 13 45

— ZARAUTZ —

U S U E

TELEBIZIO, IRRATI (LOIOLA ENTZUTEKOAK)
ETA ZURE ETXEAN BEAR DITUZUN ARGI INDARREZKO TRESNAK

Zinema Pelota-lekuaren ondoan

Primo de Rivera, 37 Urrutizkiña: 84 15 01
— Z A R A U T Z —

EIZA - ARRANTZA - JOSTALLUAK

KIROLAK

ONDARTRAKO SALGAIAK

Otxotorena kalean

Korreos aurreko-aldean

Urrutizkiña: 85 12 38

— Z A R A U T Z —

BAR ETA JANTOKIA

OTZARRETA

EZTAIAK - BATAIOAK

TXULETAK EZIN OBEAK
ARRAMARRILLAN EGINDAKO
ZAPALDA ZABALA KANPOAN

Urrutizkiña: 85 16 19

— Z A R A U T Z —

Martiarena Irarkola

INPRENTA LANETAN SENDO JABETUA

Kale Nagusian, 18

Urrutizkiña: 84 13 28

— Z A R A U T Z —

SEASMA ETXEA

AURRENTZAKO ASMA - EGINTZAK

Aurren Kotxeak — Seaskak eta umeen konfortak

LOYOLA AIZPAK

Pilar-ko Ama Birgina, 4

Z A R A U T Z

Urrutizkiña: 84 12 47

Uria

Muebleak

MUEBLE EDERRAK NAI DITUZU?

IKUSI URIA'RENAK

DONOSTIA

ZARAUTZ

Usandizaga kalean 29'gn

V. Pradera kalean 3'garrena

Urrutizkiña: 42 18 92

Urrutizkiña: 84 19 15

J. EZENARRO

TAPIZTEGIA

LEIO - OIAL, OE - GAIÑEKO TA KOLTXOIAK

ERA GUZITAKO TAPIZGINTZAK

Calvo Sotelo, 2

Urrutizkiña: 84 17 75

URKIA ETXEA

BERTAKO TA KANPOKO ALBISTARIAK
BAZUZA TA ERREGALO GAIK

Mayor, 44

Z A R A U T Z

Urrut.: 84 16 33

Jose M.ª Unanue

MUEBLERAKO TAILLA LANETAN APARTEKOA
TORNU LAN BEREZIA MUEBLEGINTZAN LAGUNTZAILE

Oriente, 22-28

Urrutizkiña: 84 10 33

— Z A R A U T Z —

ZARAUTZ

Zarauzko Autopista, Baztanga Berria

Hernaniko mugan sortua naiz eta ia hernaniarra naiz aurrekoz, baiña nik ez nekien gertaera baten berri jakin dut Ekainaren hemezortziko Z. Argiaren bidez.

1918 garrenean gertatua da. Baztanga sortu zen Lasarten eta agintariak Hernaniko Miserikordira eramateko baztanga agindu zuten. «Egun berean jakin zuen jendeak erabakiaren berri, baiñan hala ere ez ziran lo egon. Herri guzia kalera erten omen zan, baztanga zutenei herrian sartzen ez uzteko, lantokietako langilleak ere kalera erten ziran nagusiak berak aginduta gaiñera eta herriko sarrera guzietan barrikadak ipiñi, egur, enbor, koltxoia, eta arrapatzen zan tresna guziekin» (Ikus, Z. A. 485 zenbakia).

Gertaera hau oroitu arazi dit Zarauzko autopistak. Baztanga berri bat datorkio Zarautzi gaiñera. Zarautz betirako ondatuko duen bide bat ebakiko diote alboan. Beharrezkoa da autopista. Baiña honela ondatu beharrik bai al dago herri bat?

Bost urte dira guraso elkar-teak eskaturik SIADCOk Zarauzko hirigintza osoari azterketa egin ziola. Honela dio beste gauza askoren artean: «La revisión del Plan General de Ordenación Urbana elude los grandes problemas de infraestructura que atañen a Zarauz. La situación de la futura autopista no es discutida ni estudiada ni práctica-

mente mencionada...» (1967 garrengo hazaroan).

Hautsak jan zuela esan behar harko SIADCOren azterketa. Entzungor egin zion Udaletxeak.

Baiña kezkatua zegoen Guraso Elkartea eta Batzar Nagusia egin zuen arazo hau ikertzeko. Ondoren herri barruko elkarte eta batzorde guztiak lanean hasi ziren, Udaletxeak hiru urtez SIADCOren lana hauspean zeukala ikusirik. Honela da geroztikako lanen haria.

1) Udaletxeko gizona eskutitza zuzentzen diete lanerako prest daudela esanaz.

2) M. O. P. erabakiariaren aurka egiten dute elkarte guztiak eta eskutitzak eta telegramak bidaltzen dizkiote ministroari.

3) Gipuzkoako Aldundegiko ingeniero dan Elozegi jaunaren hitzaldia herriari arazoaz jabetu dedin. Udaletxearen eskabidez honek ere egiña bait zeukan bere bideebakitzea.

4) Herriari iritzi-eskatzea Elcsegiren hitzaldi ondoren. 2000 galdetu zitzairen eta 1128 k erantzun zuten. % 95 hain zuzen ere.

5) Irrati eta egunerokoen bidez honen berri emango zuen batzordea sortu.

6) Aurrezki Kutxetako zuzendariekin hitzegin, autopistako % 25, hauek jartzen bait dute. Herriaren dirua denez herriaren aldeko erabakia hartzea eragin zezatela eskatu zitzairen.

7) Madrillera joan eta Europistas -eko zuzendariekin mintzatu. Ez genien herri arazoan kezkarik aurkitu egia esan behar bada.

Hau da hitz bitan Zarauzko herriaren lana. Aitor dezagun berandu samar ibilli gerala Udaletxearen erruz.

Egunerokoetan irakurri dugunez erdi-bideko erantzun bat eman zaio Zarauzko herriaren eskabideari. Iñolaz ere onartu ez ditekeen erantzuna, garbi esanda. Arrunt ondututa uzten du Ceramica aurretik doan autopistak herriaren haztea eta zabaltzea. Trintxera bildurgarri bat ebakitzen digute tunelaren ordez lbaitan. Ez Zarauzko herriaren edertasunari begiratu zaio eta ez etorkizunari, Europistasen diru-etekiñari bakarrik baizik.

Baiña Zarautzek ez dezake lo lasai egin erdi-bideko erantzun honekin. Zarauzko geroa eta etorkizuna ondatzen ditu betirako. Zarautzar guztiena: goiko eta behekoena, haundi eta txikiena, ezker eta esku-bikoena, zuri eta beltzena.

Herri osoa jipoitzen duen erabakia da. Herri osoak du zerikusia. Ez du utzi behar ha-

si duen lana bere herriaren etorkizunagatik. Ez dezake nahikoa egin dugu esan eta lo hartu. Gogor jarri zen Hernani baztanga garaian eta ez zen baztangadunik inor bertan

sartu. Ez dezagun etsi azkenara arte.

URTETA

TABLEROAK - ATEAK - TXAPAK - ZURAK
FERRETERI - SALGAIK

JOSE DE EZPELETA

Industri Salla

Urrutizkiña: 84 10 13

— ZARAUTZ —

TXIMIST-INDAR EZARKETA TA KONPONKETAK, BEREKILLEKO TXIMIST-INDAR LANAK, ERREGALOTARAKO SALGAIK, IRRATI, URRUTIKUSKINAK ETA SUKALDEITARAKO MAKIÑAK

Santa Marina
Elektrika Denda

Santa Marina, 20

Urrutizkiña: 84 16 19

— ZARAUTZ —

B E D I

— Denda berria
— Neurria egiten dira jertziak
— Baita esku-lanerako ari matazak
— «Pingouin» eta «Esmeralda» aukera aundia

Pilarreko Andre Maria, 1

Urrutizkiña: 85 10 08

— ZARAUTZ —

Z A R A U T Z

Cafeteria AMAYA

GOXOTEGI BEREZIAK — «SOUVENIRS»

Kale Nagusia, 35

Urrutizkiña: 85 16 21

— Z A R A U T Z —

JOSEBIA ALBIZU

Margokia, orma-paper, eta brotxetegia
solairuentzako moketak

Victor Pradera, 25

Urrutizkiña: 85 11 72

— Z A R A U T Z —

GLORIA ETXEA

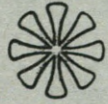
Urrutizkiñak: 84 12 09
Etxekoa: 85 15 83
San Francisco, 25Etzerako Euntetia
Oial-sare (visillo)
Oestalki
Mai-zapi edo mantelak
Toraja edo toallak

— Z A R A U T Z —

**LA CASA
DEL CAFE**
Juan Iriando

San Marzial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

Suministros T R E K U

BURNIKI GAIK, ETA ETXERAKO ELEKTRO SALGAIK
FAGOR-en ORDEZKARIA

Primo de Rivera, 5

Urrutizkiña: 84 12 22

— Z A R A U T Z —

RTV. Echeverria

VANGUARD - RADIOLA - ZENITH - TELEFUNKEN - KELVINATOR

ORDEZKARIA

«Colectiva»tan jartzaileak

Primo de Rivera, 37

Urrutizkiña: 84 12 74

— Z A R A U T Z —

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxekojaunok!

Zuen enmasteentzako esku-erakutsirik onnea. Zuen sukalderako apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prejitze akerakoa
SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»

Juegos Espátulas y juego Cubierto «RADAR»

LANTEGIA - INDUSTRIAS RADAR ESKORIATZA (Gipuzkoa)

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'ezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

**BIZKAIKO BANKA - ETXEARI
ESKA LASAI**

GASOLINA - TXARTELAK

Eska gasolina-txartelak Oiek eskuan badituzu, ez duzu sosik ordaindu beharrik. Bota gasolina eta eman txartel auetakoak gasolintegian.
Bizkaiko Banka-etxeak jasoko ditu zuk gasolinte-

gietan utzitako txartelak. Banka-etxeak ezarriko du zure liburuan zure izeneko zorra. Au da gasolina ordaintzeko era berria. Beraz lasai eska dezaiozuke Bizkaiko banka-etxeari.

BANCO DE VIZCAYA

ZARAUTZ

KOKOTXAK ZARAUTZEN

Dana ixillean egin zan. Deia garaiz eta ain zuzen ere ixilka iritxi zan. Joxepak, alegia, olako ta alako ordutan kokotxak maian gertu egongo ziralaren berria ematen zuan. Zurtasun aundiarekin eta esandako garaian zintzo-zintzo. Eskaratzetik sartu. Ateari bultzadatxo bat eman eta... barrura. Mirabeak, egun ura jai-eguna zuten; etziran gabeko amarrak arte etxeratu. Etzan lekuko bearrik. Izan ere arriskua bait dago batek edo besteak au edo ua esateko: «Olakok ainbeste sardezka egin zituala», «beste ark, aren jan bearra, jan eta jan eta ezin ase», eta beste batek azkenik «gizon orrek bere ortz berriakin txautuko eztuan aragirik ez da», edo...

Eta gero... betiko au: Joxepiñaxi kottadua! Olako gizonarekin, otsuak baño geiago jaten duan senarrarekin eztago iñola ere txanponik aurreratzerik; eztago lau etxerri zozketarako dirurik, udazkeneko zozketan jokatzetik.

Itz batean, neskameak etziran etxean da, kokotxak, zorroneko kokotxak, esan bezela olako ta alako ordutan xuxen-xuxen maian izango zirala adierazten zuan: esandako ordutan eta zintzo-zintzo sugurdi-trena ta Azkoitiko ta Pesa Autobusak bezela.

Jose Anjel'ek bere emazteari aurrez esan zion, bazitekela, alegia, apaltzera ez etortzea, lagunakin ogitarako bokadillo bat edo beste artzea. Joxe Joakiñ'ek orixe bera egin zuan. Etzabillen ondoegi ere ta Pagoeta'ko kamamillakin naikoa zan.

—oOo—

Esan bezela danak txintxo, esandako ordutan, erakustoki eskaparate aurrean gelditzen ziran, baño begi-zearka alborra begiratuaz. Ajajá! Ementxe gaituk, ba. Adiñez ondo, pixuz ez gaizki ta diru-zizkua bete bete. Lekukorik gabe gañera... Ixo... sukaldeko rrun, rrun otsa! lenbiziko usai gozoak iritxi dira.

Gauzak ez dira erdizka egin bear. Orain urte batzuk beinbetiko erabaki au artu zan. Maai bitarteko, zizka mizkarik jateko gogoa kentzeko ta emateko jaki bero ta otzarik ez. Utikan! Zearkarik ez, zuzen zuzenean, azkareta ziurki.

Iritxi da leenbiziko ekiñal-

dia: Kokotxak unerik onenean obeto ezin. Joxepa lanean arida, kokotxak banatzen arida, bakoitzari bere errazioa, danai berdin: emen bi, an bi, ezkerraldean bi, eskuialdean ere berdin: goian eta beean biñaka.

Danak ixillik daude, eztu iñortxok ere ezer esaten. Itxasoko olaskatuak bezela jeisten ari dira aizpil-platera soñuak.

—oOo—

Juan Joxek, tartetxo bat artuta, bere lagun bati gertatutakoa esaten du. Ameriketatik etorri berri zan eta jattetxe batera joan eta kokotxa ano edo errazioa eskatu zuan. «Jesus Amen» esan ordurako jan zuan; eskatu zuan bigarrena, bai arin jan ere. Eskatu zuan irugarrena lotsatuta bezala... Eta aurrera-koak bezela irentsi zuan au ere. Beste zer edo zer nai ote zuan galdetu zioten eta onek erantzuki esan zuan: Orain ekarri idazu bazkariaren kontua, zenbat ordaindu

bear dedan esaidazu... bazkari onen ondoren eztet ezertxo geiago nai... ogei urte auetan eztet oberik egin...

Joxepa bazetorren bigarren morro-kaxuelakin. Banaketa zuzen zuzena, geiago gutxiagorik gabe; bakoitzari berea ta danai berdin; goian zirt, beean zart. Eta zirt eta zart tartean bere kontutxuak esaten asi zan Joxe Antonio: Jai egunak dira neretzat egunik txarrenak, diyo: Larrotxua azaldu da! Lenbiziko aolkuak! Begira zeazka kalera begiratu-ta;» Ara, Joxe Antonio, esaten dio emazteak: Jai egunak gañean ditugu. Salbe ederra, Meza Nagusi berdingabea. Gure etxeari dagokion bezela, txukun txukun joan bear dezu, etxe mailla zaituaz, alegia... ta jakiña ttattarekin-korbatarekin, esan bearrik eztago. Eta alaba zaarrenak, berriz, ala dio: «bai, apain, apain. Bigarrenak: bai ba pitxi pitxi joan bear, esanten dio, puntan puntan. Eta azkenik gazteenak: bai ba, orixe, dottore dottore. Eta «dottore dottore» ori zorrotz zorrotz ezpata sartuko balio bezela esan zion. Eta orra or Joxe Antonio gizajoa kopeteillun

eta lepo estuarekin gabeko Salbea eta bigaramonetako Meza Nagusia, itzaldi ta guziarekin noiz baño bukatuko zai. Egia da: al izan nuan azkarrena ixilka iges egin nuan. Etxeratzeakoan illuntasuna arkitu nuan; laister orde sartzu zan argitasuna... Nerekiko emazteari zer edo zer esan zioten, Korupean ibilli baitzan: «Alkar maite izan, alkarri lagun-du, alkarri barkatu, alkarri eraman» esango zioten noski.

—oOo—

Joxepa azkeneko kasuelakin badator; poz-pozik eta purrez dator, Korbataren istoria entzun bait zuan. Lenbiziko egunetik argi ta garbi esan zidan nere senarrak «ez ekarri neri ttattarik ezta ezki-zapata mutur luzerik ere; gutxiago berriz gomazko gerrikorik, estu ta neurripean ez dei ibilli nai; ez ekarri barazki aul eta ezurrez betetako arraitxorik ere». Azkeneko, kokotxak bukatu ziran. Joxepak etxeko adiskide kuttunai egindako oparia. Asi bezela bukatu zan aparai. Ixill-ixillik,

zalapartarik gabe. Banaka eriten ziran. Leenbizikoa Munnoan gelditu zan: itxas olatuari begira... Besteak ezker aldera jo zuan «Markesaren alaba guzien atzean, zer pena izango zan aren barrenean», ixiltxorik abestuz. Joxe Antoniok Zubiperuntz jo zuan, etzegon iñortxo ere an; abots gogorraz, deadar egiñaz alaxe zion: «Korbatak, barazkiak, ezki mutur luzeak eta zortzi botoiko txalekuak eta ezurrez betetako arraitxuak betiko galdu bitez». ¡Gora ta gora, berriz, Joxeparen Kokotxak!

Jo-Ju

ONDO BADABILL
Otsein DA

SORALUCE

Industrias mecanicas DOJE

IRARKETA URKETA ZIZTATUAK

Olea auzoan

Urrutizkiña: 75 12 11

— SORALUCE —

PLATZENTZI SALGAI ALKARTASUNA

JATEKOAK
MERKATARITZA
OKINDEGIA

Arrate, 4

Urrutizkiña: 75 11 20

— SORALUCE-PLAENTXI —

CARMELO MENDIZABAL

MENDIZABAL

TORLOJUTZA IRARRIA

ARIDUN ZIGORRAK

BIURKIAK-TUERKAS

Recalde, 1

Urrutizkiña: 75 11 08

— SORALUCE —

INDUSTRIAS

Vicente Olaizola

IRARKETA TA GALKAKETA

Urrutizkiña: 75 12 32

— SORALUCE —

IGARTUA'REN ALARGUNA

BURNITEGI LANGINTZA

Urrutizkiña: 75 11 26

— SORALUCE —

ARANA AGIRREZABAL'DAR FELIPE

« ARAS » LANTEGIAK

Allen motako torloju bereziak — Burni ta metalezko zatiak sailka
«Din» ereduak — Neurri justuko torlojoak

Recalde, 35

Urrutizkiña: 75 11 72

— SORALUCE —

Treviño Anaiak, S. R. C.

Tornillu xee ta zati berezietako Lantegia — Burni-ziri garrangakin

MERKENAK ETA ONENAK

Estazio Auzoan

Urrutizkiña: 75 12 21

— SORALUCE —

Iñurrieta

Goikoetxea'tar Nikanor

TORNILLOGINTZA — ARIZKO TA TXAPA

Recalde, 29

Urrutizkiña: 75 11 41

— SORALUCE —

Caja Laboral Popular

EGINTZAK: GIZARTE-SAILLEAN, DIRUKETA-SAILLEAN

Zuk aurreratutako diruaren bidez, langille askori, bere lan-sari
erpiñetik irtetzeko bidea sortuko diegu

Urrutizkiña: 75 12 38

— SORALUCE —

DANTZA ARETOA

Dantzari

Gabolata, 38

Urrutizkiña: 75 11 47

— SORALUCE —

JABIER UNAMUNO

TORNU AUTOMATIKOEN EGINTZA, GARRANGA TA

XEETASUN ERA GUZIKO LAN MEKANIKOAK

Atxuri, 1

— SORALUCE —

Urrutizkiña: 751414

Jose Benito Ardanaz

Era guztietako erredizak

Gabolatz, 28

— SORALUCE —

Urrutizkiña: 75 12 68

AIZTOAK

JAN-GAILLUAK

VENCEDOR

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR,ek

sukaldian

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

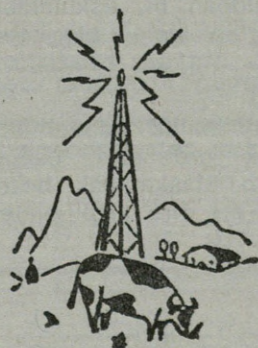
Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)

Avda. de Francia, 1

— IRUN —

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-
cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria, Santander,
Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

SORALUZEN:

“EUSKERA, BIZIKO ZERA”

Norbaiti entzundako esaera duzu, baina, hain zuzen, nondik eta non jaso duan ez naiz oroitzen. Berdin da. Guk, Soraluzean, aurreantzean, euskera biziko delakoan gaude, batipat, bertako Ikastolak gure amets eta itxaropenak berpizten dituelako.

Une honetan, Soraluzean ere Ikastola oporketan aurkitzen da, baita bertako lehendakari dugun Jose Agustin ere. Jaialdiak direla eta, Zeruko Argian bertako berriak jasotzea interesgarri zaigulakoan bereganatu jo dugu. Baita presarik gabe, apal, patxadan eta sakon erantzun ere.

“Sei urte badira ‘Soraluze Ametsa’ sortu zela, Ikastola jaio zela — esaten digu lehendakariak. Gure artean ere, Euskalerri osoan nabari zen giro eraginkorrek indar hartu zuen, eta beste zenbait herritan emandako pausoak jarraiki, Ikastola sortarazi zuen”.

—Nor izan ziren, lehen lanaldi honi ekin ziotenak?

—Ikastolaren sorrera, eta geroztikako zereginak zenbait euskaldun jatorrek beregain hartu zuten. Ez zen bakarka egin zezaketen lana, talde barruan eta elkarturik baizik. Horregatik, Ramon Arias, Iñaki Inurrieta, Juanito Arrieta, Jaio Ezenarro, Ezekiel Iriondo, Enrike Usobiaga, eta abarrek, lanari ekin zioten. Lehenago aipatu dedanez, “Soraluze Ametsa” deitura ipini zioten.

—Ametsa hori, egia bihurtu dela esan ahal genezake?

—Lehen aipatutako taldeak ez zuen amets hutsa egin, lana ere bai. Errege-etxea deritzan aterpean eman zioten hasiera. Hogei urte baino ez ziren Ikastolari hasiera eman ziotenak andereño baten ardurapean lanari ekinaz.

—Garai hartan ereindako hazia, gaurregun landare bihurturik ikusten dugu, noski.

—Bai aldaketarik asko ezagutu du Ikastolak geroztik. Orain, hiru urtetatik gorako umetxoentzat solasetarako eta adin horretako ikasketarako leku berezia dugu Errege-

-etxean. Hirurogeitamar umetxo dira bertan dabilzanak. “N.ª Sra. de la Asunción” deritzan ikastetxean beste lau kurso daduzkagu, titulodun lau andereño egindako lanari eskerrak goruntz goaz.

Gure Jose Agustin hizketan ari zaigu, Bera dugu, eta bere taldearekin bat eginik, lehengok egindako lanari jarraipena damaion taldea. Egiteko latza, larria askotan, baina pozgarria. Gure Jose Agustin, kezkatu eta pozik ikusten dudala esango nuke.

—Ez nuke elkarrizketa hau gehiegi luzatu nahi, baina beste galdetaren bat edo beste zuzendu beharrean aurkitzen nauzu. Zein dira Ikastola indartzen lagundu dutenak?

—Esan dudanez, Ikastola lan asko eta izerdi askoren fruitu izan da. Langile eta babesle asko ezagutu du Ikastolak. Udaletxeak lehen momentutik bere laguntza eskaini zion, eta laguntza ezezik, lokalak ere bai, berea bait da “Errege-etxea” deritzan etxea. Elizak ere bere kezka eta gogo ona erakutsi du, eta herri osoa izan da laguntzaile, langile, ugazaba, nekazari, guztiekikoak bere babesa eskaini izan diote Ikastolari.

—Halaz ere diru buruhausterik izango duzue, bada...

—Bai, gainontzeko Ikastolak bezalatsu, geurea ere zorpean dadukagu. Ikastola hazten dihoakigu eta gastuak gehitzen. Orain artean, bostehun soziok emandako laguntzari eskerrak irau ahal izan dugu, eta aurrerantzean ere erantzun osoa luzatuko digutelakoan gaude. Ikastolarekiko kezka guztiona da, eta denon artean bere egitekoa betetzea lortuko du.

Badu itxaropenik Oregi jaunak. Diruaren arazoa larria izanagatik, herria ongi ezagutzen du, eta orain artean emandako erantzunak itxaropenez betetzen ditu bere buru-bihotzak geroari begira.

—Eta geroari begira, zein dira zuen asmo nagusienak?

—Geroari begira “Enseñanza General Básica” deritzen kursoak egin

ahal izatea da gaurregun gure helbururik nagusia. Geroari begira, jarraipena ematearren, beste zenbait herritako Ikastolekin elkarturik jarraituko dugu, baina oraingoz badugu lanik asko lehen esandako urte horietako ikasketak gertutzen. Halaz ere, umetxoekin, txikien diranekin ere jarraituko dugu, eta Udaletxeak, oraindano erakutsi izan duen esku-zabala ere agertuko digulakoan gaude.

—Errege-etxea botatzera dohaztela entzun dut...

—Bai halaxe da, eta beste lokalaren bat erabili ahal izateko Udaletxearen laguntza espero dugu. Beraz lana bi mailatan eginaz jarraituko dugu: txikien diranekin eta E.G.B. ikasketak egiten ari diranekin.

—Zer da, zure lan neketsu honetan pozik haundiena eman dizuna?

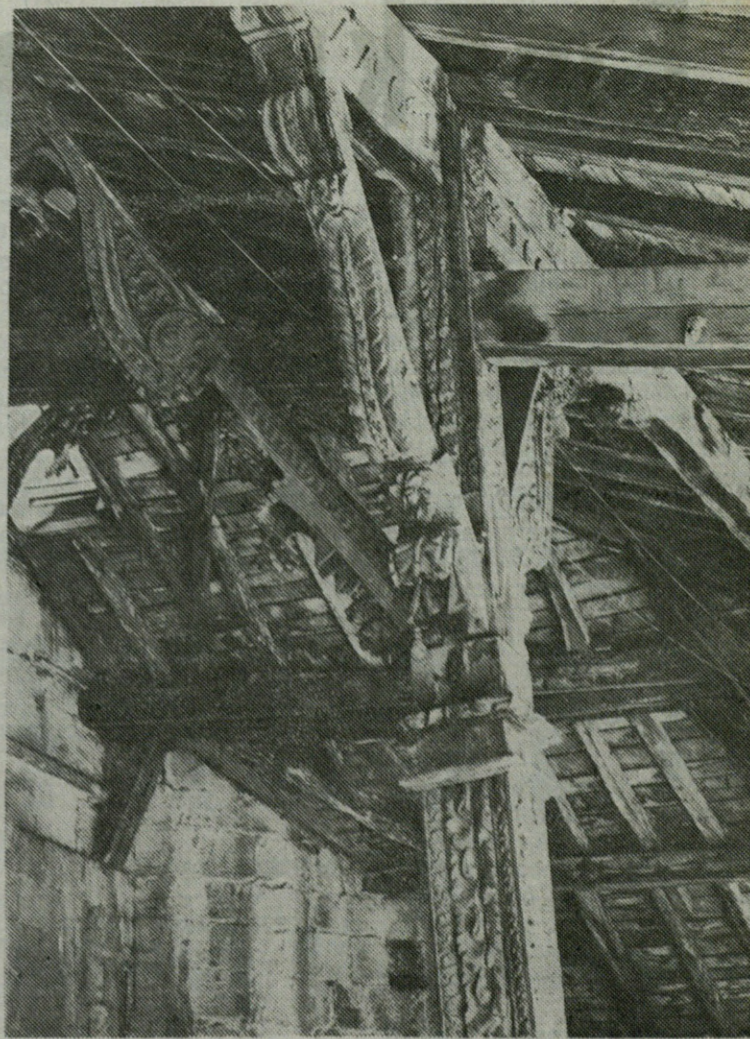
—Andereñoek egiten dute lana. Gure kezka, gure egin ahalak hutsen gelditzen dira, andereñoen lanak osatzen ez baditu. Horregatik, pozgarria zaigu andereñoen lanarekiko zioa, ilusioa eta eskaintza osoa, erderaz esan ohi dugun “dedikazioa”. Beste aldetik ere, ez nago neu bakarrik. Lanean talde barruan eta elkarturik ari gera, taldeak ematen duen indarrak eragoponik haundienak ere garaituko dituelakoan gaude.

Ez du arrazoirik falta Jose Agustinek. Direktibako talde on bat, andereño talde on batekin elkartuz gero, lanik asko egitera iritsiko dira. Ez dudarik egin.

—Azkenik, irakurleei zer esango zenieke?

—Lagundu diguten guztiei gure esker ona agertu nahi nieke. Aurrerantzerako, gure itxaropena euren finkatua dagoela adierazi, eta besterik ez.

Guk ere esker onez eta itxaropenez bukatzen dugu gaurko elkarrizketa. Orain opor aldian atsedena hartu eta gero, prest bai dago lanari kementsu ekiteko. Eta berriro, hasierakoa gogoan hartuaz bukatzea noa: Soraluzean, Euskera, biziko zera.

SORALUZE AURRERABIDEAN

Bai irakurle, herri baten aurrerakada neurtzeko bere ekonomia egoera, kultura maila, gizarte giroa izan ohi dugu gogoan. Baina bada beste alderdirik ere, bada gogoan hartu beharreko zerbait: erlijio salaren alegia. Eta azken aldi honetan, gure herrian Eliza bide onetik abiatu dela esan genezake.

Soraluze haunditzen dihoakigu, azken zentsoak erakusten duanez, sei milatik gora gera bertan bizi geran biztanleak. Dakigunez, batzuk bertakoak, baina ia beste hainbeste kanpotarrak, urtetan gure artean, bizi diren kanpotarrak, ia erabat bertarako bihurtuak. Gure artean ere, bada etorkinik, baina ez dugu inguruko Elgoibarrek eta Eibarrek hainbateko buruhausterik, eta horien seme-alabak Euskalerraren seme alabatatzat daduzkagu. Sarritan erakusbide ederrik agertarazten digute etorkinek...

Eta gure herrian, beste gainontzeko herritan bezala, Eliza gure artean dadukagu. Pertsonaren salbamenerako sortutako elkartea denez gero, gure artean eginkizun hori betetzearren pauso sendoak eman dituela esan genezake.

Alde batetik, umeak egungo zeregin eta geroaren esperantza direnez gero, katekisasiari garrantzi haundia eman zaio. Su eta gar, gogor ari zaizkigu bertako katekistak, hogeitamartik gora hiru monja tartean daudelarik, umetxoekin kristau heziketaren alde etengabeko lanean. Egunetik egunera, laikoek, beste batzuek sekular hitza erabiltzen dute, zeregin haundiagoa dadukate eliz barruan. Eliztar geran kontzientzia zorrotzagoa da han eta hemen, eta baita gure artean ere. Umetxoekin primariako hiru kursoak katekizatuak izan dira, eta laugarrenetik gora ari diranei bertako eskoletan erakusten zaie. Berdin batxiller mailan ere.

Umetxoek, egia esan, badute problemarik asko, batez ere beste zenbait herritan gertatu ohi denez, ez dute behar den egitura eta antolaketarik euren solas eta jolasetarako. Ume eta gazte bitartekoek ere zer esanik ez. Baina arazo honi guztion artean erantzun beharko diogu.

Goazen lehenera. Eliza barruan, elizgizonen ezezik, herrigizonen, edo laikoek gero eta zeregin garrantzitsuago dutela esan dugu. Hori dala eta, Eliza pentsamentu eta gogoan betetzearren, gure herri honetan ere Eliz Batzordea osatu da, hogeiren bat lagun tartean direlarik. Hauek, dakigunez, eliz-organizazioak, eta herri mailan soziedade giroan aurreratutakoak izan dira. Euren egitekoa, Elizari dagokion guztia antolatzen parte hartzea izango da. Baina, gaurko, diru eta ekonomia arazoari dagokionez, administrazio zereginari ekin diote. Talde txiki batek darama honen ardura, eta gainontzekoek erabaki nagusietan parte hartzen dute.

Dakigunez, hau hasiera baino ez duzue. Aurrerantzean herri barruan murgildurik, gazteriarekin bat eginik, Eliza ez zaigu geldi eta lozorroan geratuko. Katekesia daraman taldeak ere zereginik izango du beste zenbait maila eta alorretan ere. Horrela bada, Soraluze aurrera dohakigu, eta bertako herri gioran sustraitua dagoen Eliza ez da atzean geldituko.

Bada hemen aipatu beharrezko beste alderdirik ere. Elizaren nortasunaren eta aberastasunaren ezaugarria elkartasuna, anaitasun, batasuna dela entzun izan dugu. Batasunak erakuste du Elizaren nortasunaren neurria, Alde honetatik, apaiz arteko giroa ispilu garbi dela aitortu behar dugu. Oso elkartuta daduzkagu gure apaizak, ez dugu norberekoi-keriarik sumatzen, ez haundinahirik, zerbizurako eta lanerako gogo bizia baizik. Luzaroan iraun dezatela opa diegu.

Besterik zer esan? Gaur alderdiari ekin diogu. Bada jorratu beharrezko beste zenbait sail ere, baina labor beharrez, eta Elizak aukeratu duen bidea ikusita, pozik gauzka, eta gazteriarekin bat eginik lanari ekinaz, herriaren aurrerapidean bultzada haundia ezarriko diola ez dudarik egin.

LAIKO BATEK

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Gorostiza

EIBAR
Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amaná
Urail
Urizar
Siglo XX

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baseritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak: gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Emakumearen askatasuna

Asko itzegiten da emakumearen askatasunaz. Gai au aztertzen duten liburu mordoa salgai nonnahi. Gai au jorratzen duten itzaldiak ugarri bazter guztietan. Inork ez dizkio ukatzen gaur emakumeari lanerako eskubidea eta egokitasuna. Inork ez dizkio ukatzen buruko argia, gaitasuna eta gogoia.

Baiña bai al dakigu zertan dagoen emakumearen egiazko askatasuna? Nahi al dugu ziñez emakumearen askatasuna?

AMETS UTSA?

Inor garbi mintzatu bazaigu Simone Beauvoir mintzatu zaigu. Emakumea, umeengandik askatzen denean bakarrik, askatuko zaigu onen ustez. Amets utsa da, onen iritzi, seme-alabak eta familia desegin gabe emakumea askatu nahi izatea.

Erligioaren erasanik gabeko iritzi soilla dugu. Zirt edo zart egin arazten duen iritzia. Amatasunaren eta etxeandretzaren aurrez-aurre dagoen iritzia.

Eta zergatik arritu Frantziako idazle onek dionaz? Ez al da onelako zerbait edo asko gertatzen ari gure egoera ontan?

Aberats purrkatu batzuk bakarrik eduki ditzakete inude eta mirabeak. Umeak etxean bakarrik utzirik atera ohi da kalera guraso gazte asko. Jainkoak bakarrik daki zenbat ikara eta larritasun igaro ohi dituzten gauean baptatean aztoraturik esnatzen diran aurrak.

Emakume asko dira zortzi, amar, amabi ordu lanean jarduten direnak etxetik kanpora umeentzat ogia irabaztearren.

Gaiñera badirudi etxe barruko lanak emakumea tuntundu, gajotu eta neskame bihurtzen duela. Kanpokoak, berriz, jaso, askatu eta osatu. Au besterik gabe arinkeria da eta emakumearentzat galgarri.

Lantegiko lanak besterik gabe askatu egiten al du emakumea? eta lotu etxeokak? Zer da askatua izatea?

EZ DA GIZONAREN

ESKUBIDE BERDIÑAK

ESKURATZEA

Gizonak, gizartean dituen eskubideak eskuratzea zan lehenengo burruka. Emakumearen askatasuna ez da norgehiagoka bat, zerbait sakinagoa baizik. Emakumearen askatasunak eskubide batzuk lortzea baiño gehiago, emakumea bera jasotzea eta osatzea eskatzen du. Emakumea osatu mundugintzan, errigintzan, eginbidean, kulturen eta politikan.

Oraingoz ametsa besterik ez da. Baiña ortara garamazkiala dirudi gaurko joerak.

Eta ortarako etorkizun bakarria ezkontzan jartzeari uko egin beharko dio. Emakumearen askatasuna ez da gizonen pare izatea bakarrik. Ez da «lanik gabeko umeak» gehitzea bakarrik. Ez da gizartean eskubide eta egokiera berdiñak edukitzea bakarrik.

Ama, emazte eta etxeokandrea izateko zan emakumea orain arte. Oietaz gaiñera badu emakumeak gizarteko zeregintzarako eskubidea eta eginkizuna. Eskubide eta betebeharrak oiek uztartzen ikasi beharko du emakumeak. Baiña ez da erraz aparteko egoera bat sortzen ez badugu behintzat.

MUTILLAK BAIÑO

BABESTUAGOAK IZATEARI

UKO

Semeak baiño gehiago maitatu ohi ditu atak alabak. Zail zaio alabari Edipo lokarriak austeia eta bere buruaren jabe izatea. Beldur da aita alabaren askatasunez. Alabak berriz, ez du indarririk aitari gogor egiteko. Onentzat ere ez bait dago aita bezalako gizonik.

Askatasuna nahi du neskak, etxera beranduxeago etortzeko gutxienik. Baiña bestetik gizon baten ametsa du. Gizonarenganako irrikak neskame eta bitxi eder bihurtzen du aldi berean. Txarra da mirabetza, baiña ederra eta goxoa gizonak agertzen dion itzal sakratua. Zerbait sakratua bait da gizonarentzat emakumea.

Ain zuzen emakumeak barruan dauka korapillorik aundiena. Alde batera utzi beharrik bai dauka askatasuna nahi duen emakumeak gizonen aldekoak babes goxoa eta begirune sakratua. Gorputz ederrak gizonen sortu ohi duen kilika. Gizonen koka bereganatzeko daukan sare guztiei uko egin beharrean dago. Gizon-ametsa itzali beharrean arkitzen da. «Jainkosa» izateari uko egin beharrean.

GIZONEZKO MOLDEETAN

ERORI GABE

«Gizon-moldeei» begiratzen die askotan askatasun bidean abiatzen dan emakumeak. Gizonen aldekoak antzera gizarte menderatu nahi luke. Gizon arraren irudia dauka barruan oharkabea. Baiña au lehen baiño mendeago gelditzeko bidea du.

Emakumearen gorputzarekiko edertasuna bakarrik eskertzen du zenbait gizonen kok. Zenbait emakumezko, berriz, beste ezer ez dizaike eskein. Gorputz ederra baiño balio aundiagoak eskiñi behar dizkio gizonari. Espirituaren dohaiak ain zuzen ere.

Zer da askatua izatea?

Catherine Blankart, munduko ezlerik onenetakoa.

Ez du gizonaren artasuna zirikatzeko jarraitu behar.

Bi sentimenterik gogor egin behar dio askatu nahi duen emakumeak: erru-irudipenari eta gizon-irrikari ain zuzen ere. Alde batetik aurtzaroa eta gaxtearoan, aitaren bidez barruan ezarri zaion gizon-irudiaren mendetik atera behar du. Baiña orrek erru-irudipena sortzen dio. Oker egiten ote duen iruditzen zaio. Bestalde emetasunaren sareak gorde behar ditu.

Ez dute burruka asi behar gizonasunak eta emakumeasunak, arkeriak eta emekeriak, alegia. Bi dohai aukeratu, gizadiaren onerako jarri behar ditugu zerbitzua, eskeintza eta maitasuna.

Emakumeak emankortasuna, joritasuna eskeiñi behar dizkio munduari, ez umeena bakarrik edo derrigorrean, noski: Gizonak, berriz, egileasuna. Eta ez tresna berri eta zoragarriena bakarrik, noski.

Beraz, emakumearen askatasuna ez da arkeriaren eta emekeriaren arteko burruka bat. Nork nor menderatuko. Bakoitzak nor izanaz bere dohaiak munduari eskeiñi behar dizkio.

Azkenik emakumearen askatasunak, gizonaren askatasuna eskatzen du. Nor ez dan gizonak dio emakumearen askatasunari eta jasokuntzari beldurrik aundiena. Eta menperatua ez ezik, menperatzaillea ere lotua arkitzen da.

ETXEKO LANA ALA

KANPOKOA ASKATZAILLE?

Gogoz egiten dan lana bakarrik izan diteketo askatzaille. Gogorik gabe, arterik gabe, derrigorrean edo dirua irabazteagatik bakarrik edo obeto bizitzeagatik bakarrik egiten dan lanak desegiten du pertsona.

Emakumeak lantegian, erri gintzan eta gizartegintzan lan egin behar du. Ez dago dudarik. Baiña ezkondu dan emakumeak eta iru urtez behereko aurrak daukanak aurrak zaitzea du aurreneko lana. Ez inork eta ez ezerk ez dezake urte oietako umeen ezieran amaren zulorik bete. Beharrezkoak ditu aurrak amaren laztanak, kontu-isillak, festak eta maitasuna.

Gogoz eta ain epe txikian egiten dan etxeok lan orrek ez dezake inolaz ere emakumea desegin. Umeak, aurtzoki edo eskola edo ikastetxe batean daukanean osteria nahiko asti badu gizarteko eginkizunetarako.

Dena dela emakumeak bere askatasun bidean kanpoko eta barruko lokarri asko eten behar ditu. Baiña ortarako zer utzi eta zeri eutsi garbi jakin behar du. Bestela askatzen ari delakoan lotzen joan bait diteketo lokarri lotzagoz eta maltzurragoz.

Lapatx